

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Šikanózní insolvenční návrhy

Zpracovala: Daniela Kosinová

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jitka Wolfová

Plzeň, 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Šikanózní insolvenční návrh“ zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni, 23.března 2018

podpis autorky

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Předpoklady úpadku.....	3
2.1	Platební neschopnost	3
2.2	Předlužení	5
2.3	Hrozící úpadek.....	5
3	Insolvenční řízení.....	7
3.1	Zásady insolvenčního řízení	7
3.2	Příslušnost.....	10
3.3	Aktivní legitimace	10
3.4	Obecné náležitosti insolvenčního návrhu	11
3.4.1	Důsledky vadných insolvenčních návrhů.....	12
3.5	Insolvenční návrh dlužníka.....	13
3.6	Insolvenční návrh věřitele.....	14
3.7	Mechanismy insolvenčního řízení	17
4	Šikanózní insolvenční návrh	19
4.1	Účinky.....	21
4.1.1	Omezení nakládání s majetkovou podstatou	22
4.1.2	Ekonomické aspekty.....	24
4.2	Důsledky šikanózních insolvenčních návrhů.....	25
4.3	Forma zneužívání.....	26
4.3.1	Mnohost věřitelů.....	26
4.3.2	Nepříslušný soud	27
4.3.3	Sporná pohledávka	27
4.4	Obrana proti šikanózním insolvenčním návrhům.....	29
4.4.1	Použití institutů insolvenčního zákona.....	30
4.4.1.1	Předběžné posouzení	30

4.4.1.2	Odmítnutí insolvenční návrhu	31
4.4.1.3	Odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost.....	32
4.4.1.4	Zamítnutí insolvenčního návrhu	34
4.4.1.5	Záloha na náklady řízení.....	35
4.4.1.6	Jistota	36
4.4.1.7	Náhrada škody podle insolvenčního zákona.....	37
4.4.1.8	Vyškrtnutí dlužníka ze seznamu dlužníků.....	38
4.4.2	Použití institutů z jiných zákonů	38
4.4.2.1	Trestněprávní rovina.....	38
4.4.2.2	Občanskoprávní rovina.....	41
4.4.3	Poctivost dlužníkovy záměru.....	43
5	Souběh exekučního a insolvenčního řízení.....	45
5.1	Šikanózní dlužnický insolvenční návrh.....	46
5.1.1	Řešení zneužívání insolvenčního návrhu dlužníky	48
6	Nizozemská právní úprava insolvenčních návrhů	50
6.1	Šikanózní insolvenční návrhy v Nizozemsku.....	53
6.2	Srovnání s českou právní úpravou.....	57
7	Závěr	59
8	Resumé.....	63
9	Seznam použité literatury a zdrojů.....	64

Seznam zkratek

IZ – zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, zákon č. 182/2006 Sb., (insolvenční zákon)

ObčZ – občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb.

OSŘ – občanský soudní řád, zákon č. 99/1963 Sb.

TZ – trestní zákoník, zákon č. 40/2009 Sb.

TrŘ – trestní řád, zákon č. 141/1961 Sb.

DBA – Dutch Bankruptcy Act, nizozemský insolvenční zákon

CC – Dutch Civil Code, nizozemský občanský zákoník

WSNP - Wet schuldsanering natuurlijke personen, zákon o restrukturalizaci dluhů fyzických osob a fyzických osob – podnikatelů

1 Úvod

V této diplomové práci „Šikanózní insolvenční návrhy“ bych se především chtěla zabývat novelou insolvenčního zákona č. 64/2017 Sb., která vstoupila v účinnost dne 1.7.2017 a do insolvenčního zákona vtělila některé nové instituty, jejichž účelem je zabránění šikanózního výkonu práva ve spojení s insolvenčním řízením. Tato novela však není první reakcí zákonodárce na zneužívání insolvenčního práva. Dne 1.11.2012 vstoupila v účinnost tzv. antišikanózní novela insolvenčního zákona č. 334/2012 Sb., která se snažila vypořádat s tzv. šikanózními insolvenčními návrhy. V konkurenčním boji se totiž mezi subjekty vyvinula nekalá praktika, která mohla velice účinným způsobem poškodit jiný subjekt a to pouhým podáním insolvenčního návrhu. Transparentnost insolvenčního zákona totiž zajišťuje okamžité zveřejnění informace o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku, čímž dochází ke zdiskreditování subjektu v oblasti podnikání. Jednání subjektů sice bylo v rozporu s dobrými mravy, avšak insolvenční zákon neobsahoval instituty, kterými by mohly být důsledky šikanózního jednání alespoň částečně omezeny a neobsahoval ani instituty, které by kladly na insolvenční navrhovatele přísnější požadavky co do samotného prokazování oprávněnosti pohledávky. Cílem této práce je popsat a zhodnotit přínosy insolvenčních novel, kterými byl insolvenční zákon doplněn o „*antišikanózní*“ instituty a v rámci analyzování jednotlivých ustanovení odkázat na současnou rozhodovací praxi soudů, která se od teorie může v mnohém lišit.

V předkládané práci se nejprve zabývám obecnými předpoklady pro rozhodnutí o úpadku, které jsou podrobněji popsány z hlediska náležitostí, které musí insolvenční návrh splňovat. V další kapitole vysvětluji, jakým způsobem může být insolvenční zákon zneužíván a jaké příčiny mohou vést k tomu, aby subjekt úmyslně poškozoval postavení jiného subjektu. Dále popisuji způsoby, kterými bylo zneužíváno právo v této oblasti, a jakým způsobem byl insolvenční zákon novelizován, tak aby předcházel důsledkům tohoto jednání. Přelomovým rozhodnutím se v oblasti šikanózních insolvenčních návrhů stalo rozhodnutí Nejvyššího soudu¹, kterým byl insolvenční navrhovatel uznán vinným z přečinu pomluvy, jelikož svým podáním insolvenčního návrhu úmyslně poškodil subjekt a jeho jednání sledovalo zcela jiný účel než řešení úpadku dlužníka. Rozhodnutí se

¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.02.2015, č.j. 8 Tdo 1352/2014-38

stalo přelomovým i z toho důvodu, že občanskoprávní postih pro subjekty se ukázal jako neučinný a nezpůsobilý k tomu, aby omezil šikanózní výkon práva. Insolvenční zákon však již obsahuje nové instituty, které soud ale i poškozený subjekt mohou k ochraně před zneužíváním práva použít. V další kapitole se zaobírám zneužíváním insolvenčních návrhů ze strany dlužníka, což je zatím zákonem neřešená věc, která velice úzce souvisí s pravidly souběhu exekučního a insolvenčního řízení. Tímto chováním se dlužníci zejména snaží zabránit nařízené dražbě v exekučním řízení. Pro porovnání českého insolvenčního práva s cizí právní úpravou přidávám krátký vhled do nizozemského insolvenčního práva, jeho úskalí a způsoby řešení zneužívání insolvenčního práva podle nizozemských právních předpisů. Závěr práce pak shrnuje dosavadní poznatky z oblasti zneužívání insolvenčního práva a nabízí možnosti řešení šikanózního výkonu práva *de lege ferenda*.

2 Předpoklady úpadku

Insolvenční řízení je zvláštním druhem řízení, které vykazuje prvky jak nalézacího, tak vykonávacího řízení, a jehož předmětem řízení je podle § 1 IZ řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka některým ze zákonných stanovených způsobů za účelem uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčených dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a zároveň co nejvyššího a zásadně poměrného uspokojení dlužníkových věřitelů. Samotný insolvenční zákon není čistě hmotně právním či procesněprávním zákonem, jeho ustanovení totiž zasahují do obou dvou rovin. „*Svou povahou lze insolvenční řízení označit jako řízení zvláštní, a to jednak svým vlastním zvláštním předmětem či účelem, stejně jako vztahem tohoto řízení k občanskému soudnímu řízení, to jak nalézacímu, tak vykonávacímu.*”² Aby insolvenční řízení dostalo svému předmětu řízení, stanovil zákon několik podmínek, které vedou k úpadku dlužníka, tak aby mohla být dlužníkovou nepříznivá finanční situace řešena způsobem stanoveným insolvenčním zákonem. Právě k zkoumání úpadku dlužníka se používá test platební neschopnosti (test likvidity) a test předlužení, které jsou vymezeny § 3 IZ. I když obsah těchto ustanovení zní dosti jednoduše, byl jejich judikatorní výklad v některých případech velice rozdílný.

2.1 Platební neschopnost

Dlužník je v úpadku podle § 3 odst. 1 IZ, pokud má více věřitelů, má peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen splácet. Tyto tři podmínky musí dlužník splnit vždy kumulativně³, na rozdíl od podmínek platební neschopnosti, které jsou stanovené v dalším odstavci, a které lze splnit alternativně⁴, kdy postačí naplnění některé z těchto domněnek, respektive vyvrácení některé z nich. Na dlužníka totiž přechází důkazní povinnost ohledně své platební schopnosti a pokud prokáže, že je platebně schopným, insolvenční návrh bude zamítnut podle § 143 IZ. Zákon tak stanoví v § 3 odst. 2

² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní. Část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční. 1. vydání. Praha: Leges, s. 187

³ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 1 VSPH 165/2008 ve věci sp. zn. KSHK 40 INS 2900/2008

⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. VSPH 327/2009

IZ vyvratitelné domněnky, které pokládají dlužníka za insolventního (platebně neschopného) a tedy neschopného splácet své závazky, pokud zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků nebo neplní závazky po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti nebo není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníkovi výkonem rozhodnutí nebo exekucí nebo nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1. IZ, kterou mu uložil insolvenční soud.

Pokud soud zkoumá platební neschopnost u podnikatele, který vede účetnictví, platí vyvratitelná domněnka, že je platebně schopným, pokud je rozdíl mezi výši jeho splatných peněžitých závazků a výši jeho disponibilních prostředků stanovený ve výkazu likvidity více než desetina výše jeho splatných peněžitých závazků anebo pokud je dlužník schopen regulovat mezeru krytí v následujícím období, na které se výkaz likvidity sestavuje⁵, tak aby mezera krytí nebyla méně než desetina rozdílu mezi výši jeho splatných peněžitých závazků a výši jeho disponibilních prostředků.

Test likvidity, který se vztahuje k § 3 odst. 2 IZ v návaznosti na § 3 odst. 3 IZ, se stanoví prováděcí právním předpisem. Tímto předpisem je vyhláška o platební neschopnosti podnikatele ze dne 28.06.2017 č. 190/2017 Sb., účinná od 01.07.2017 a navazuje tak na novelu č. 64/2017 Sb. Tato vyhláška stanoví postup při sestavování výkazu stavu likvidity pro právnické osoby a fyzické osoby podnikatele, kteří vedou účetnictví, dále stanoví, jaké položky budou stát na straně majetku a na straně závazků. Před účinností této vyhlášky bylo posuzování likvidity (platební neschopnosti) ponecháno zcela na úvaze soudu, a tak judikatura Nejvyššího soudu dotvořila postup, kterým byla likvidita dlužníka určována, např. usnesením ve věci *Edita Vogelová*⁶ a usnesením ve věci *Hope Valley*.⁷ Už T. Richter ve své knize *Insolvenční právo* naznačil, že tento judikatorní stav posuzování platební neschopnosti je neudržitelný, neboť v podstatě každý dlužník může vyvrátit platební neschopnost tím, že bude tvrdit své peněžní prostředky ze svých nelikvidních aktiv (dlouhodobého majetku).⁸

⁵ 8 týdnů podle § 15 odst. 1 vyhlášky č. 190/2017 Sb.

⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.12.2014, sp. zn. 29 NSCR 119/2014

⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.12.2013, sp. zn. 29 NSCR 113/2013

⁸ RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 242

Tento stav byl již napraven zmíněnou vyhláškou č. 190/2017, která přesně určuje postup, kterým provést výkaz likvidity (dlouhodobý majetek již nezahrnuje).

2.2 Předlužení

Pro dlužníka, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou - podnikatelem platí, že je v úpadku, i pokud je předlužen. Test předlužení spočívá v tom, že dlužník má více věřitelů a souhrn závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Předlužení lze tedy chápat jako další formu úpadku vedle „obecné formy“ úpadku platební neschopnosti ve smyslu § 3 odst. 1 IZ, která byla popsána výše. Z povahy věci je však podání insolvenčního návrhu věřitelem z důvodu předlužení pouze teoretické. Věřitel nemá veškeré potřebné údaje ke zjištění majetku dlužníka, ani jeho závazků a jeho závěr o předlužení dlužníka by se pohyboval pouze v rovině domněnek.

Předlužení se od platební neschopnosti liší v mnoha ohledech, ale důležitý rozdíl lze spatřovat v postupu, jakým se určuje stav předlužení a stav platební neschopnosti. Zatímco platební neschopnost právnické osoby, nebo fyzické osoby – podnikatele, se určuje výkazem stavu likvidity, kde se zohledňuje na straně aktiv pouze krátkodobý finanční majetek⁹, u předlužení se zkoumá hodnota majetku (nikoli aktiv).¹⁰ Veškeré pochybnosti, které vznikly v souvislosti s rozhodnutím Nejvyššího soudu, sp. zn. 29 NSCR 119/2014, ve věci Edita Vogelová, tak byly napraveny.

2.3 Hrozící úpadek

Vedle obecné formy úpadku a zvláštní formy úpadku, je možné zahájit insolvenční řízení i z důvodu hrozícího úpadku, kdy lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude řádně a včas plnit podstatnou část svých peněžních závazků. Účelem tohoto ustanovení je motivovat

⁹ v položkách C.IV.1, Peněžní prostředky v pokladně C.IV.2., Ostatní krátkodobý finanční majetek C.III.2. nebo nevyčerpané kontokorentní nebo obdobné úvěry

¹⁰ BŘEZINOVÁ, H., Ekonomické aspekty insolvenčního zákona. 1. vydání, 2009, Praha: RNDr. Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, 129 s.

dlužníka ke včasnému zahajování insolvenčního řízení, tedy ještě předtím než se stane platebně neschopným dle § 3 odst. 1 IZ.¹¹ Ovšem i tento insolvenční návrh musí obsahovat přesné vyličení okolností, které by vedly k platební neschopnosti dlužníka a také musí být splněna podmínka v § 3 odst. 1 písm. a), tedy že dlužník musí mít nejméně 2 věřitele.¹² Především z tohoto důvodu jsou tyto typy insolvenčních návrhů podávány přímo ze strany dlužníků, protože věřitelé by nemohli hrozící úpadek dlužníka dostatečně prokázat.

¹¹ RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 246

¹² Usnesení Nejvyššího soudu, č.j. NS 29 NSČR 1/2008-A-15 ve věci KSBR 37 INS 294/2008

3 Insolvenční řízení

Insolvenční řízení lze zahájit jen na návrh a to dnem, kdy dojde insolvenční návrh příslušnému soudu. Pro kladné posouzení insolvenčního návrhu soudem je nutné splnit několik podmínek. Prvním východiskem je splnění základních předpokladů pro platební neschopnost dlužníka nebo pro předlužení. Podle § 3 IZ odst. 1 IZ je dlužník v úpadku, pokud má peněžité závazky delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, tyto závazky není schopen plnit (platební neschopnost) a má více věřitelů. Dále platí domněnky pro platební neschopnost podle odst. 2 IZ. Tedy, že za platebně neschopného se považuje ten, kdo zastavil své platby, neplní je po dobu delší než 3 měsíce po lhůtě splatnosti, uspokojení závazků není možné dosáhnout exekucí nebo nepředložil seznamy aktiv a pasiv. Předlužení se však může týkat pouze fyzické osoby – podnikatele nebo právnické osoby. U dlužníka - fyzické osoby nemůže být úpadek osvědčen formou předlužení. Druhým východiskem pro rozhodnutí o úpadku je podání insolvenčního návrhu, který splňuje zákonné náležitosti, je srozumitelný a určitý, a může být soudem přezkoumán. Zákon je v tomto ohledu velice přísný. Novela č. 294/2013 Sb. stanovila další náležitosti insolvenčního návrhu, které musí být splněny pro jeho úspěšné přezkoumání. Podle § 97 odst. 2 IZ musí být insolvenční návrh opatřen úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala, jinak se k němu nepřihlíží. To platí i pro osobu, která podala insolvenční návrh na základě plné moci nebo pro osobu, která byla pověřena k podání tohoto návrhu. Další novelou č. 64/2017, s účinností od 1.7.2017, byly do ustanovení § 97 IZ přidány další požadavky, a to odst. 4 a 5, podle kterých soud nebude přihlížet k insolvenčnímu návrhu, který není podán na daném formuláři a k insolvenčnímu návrhu spojený s návrhem na povolení oddlužení, který za dlužníka nepodala osoba k tomu oprávněná ve smyslu § 390a odst. 1 a 2 IZ. V aktuálním znění zákona má § 97 celkem 7 odstavců, které prošly několika novelizacemi. Postupně nastíním další procesní hlediska různých situací, které mohou při podání vadného insolvenčního návrhu nastat.

3.1 Zásady insolvenčního řízení

Zákonodárce se rozhodl včlenit do § 5 IZ základní zásady, které ovládají průběh insolvenčního řízení. Jak již bylo zmíněno v úvodní části, insolvenční řízení je odlišné od civilního řízení, a proto je nutné, tuto odlišnost usměrňovat

základními zásadami.¹³ Základní zásady či principy, které ovládají celý právní řád, avšak po většinu času nemusí být ani kodifikovány, či snad by ani neměly být kodifikovány. Existují, protože jsou vodítkem pro interpretaci a aplikaci právních norem a jejich přesnější kodifikace, by tak omezovala možnosti interpretace. V případě insolvenčního zákona jsou však základní zásady kodifikovány, a to z důvodu modifikace zásad z civilního řízení a zcela specifického postavení insolvenčního řízení v oblasti práva.¹⁴

První zásada vyjadřuje rovnost účastníků, kdy každé řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a zároveň, aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů. Podle komentáře P. Tarandy k § 5 IZ by se výkladem tohoto ustanovení mohlo zabránit také podávání bezdůvodných insolvenčních návrhů, kdy by bylo přes § 7 IZ ve spojení s § 5 písm. a) IZ důsledně apelováno na zákaz zneužití procesních práv a nedocházelo tak svým způsobem k šikaně některého z účastníků insolvenčního řízení.¹⁵ Tento postup však soudy neaplikují a jeho využitelnost tak bohužel zůstala pouze v komentářové literatuře.

Druhá zásada vyjadřuje princip rovnosti věřitelů, kdy jsou si věřitelé v insolvenčním řízení rovni a tedy každý má právo na stejné uspokojení jejich pohledávek. Tato zásada tak zároveň vyjadřuje princip *pari passu* (či *par conditium creditorum*) tedy, že nároky věřitelů jsou uspokojovány poměrně. Tato zásada však platí uvnitř jednotlivých skupin věřitelů, vytvořených na základě pořadí jejich pohledávek, nikoli napříč jejich skupinami.¹⁶ S tím souvisí jaký typ pohledávky má věřitel vůči dlužníkovi, zda se například jedná o pohledávku zajištěnou nebo nezajištěnou.¹⁷ Porušení zásady *pari passu* je možné spojovat s naplněním skutkové podstaty některého z úpadkových trestných činů ve smyslu § 220 a násl. zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

¹³ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 24

¹⁴ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), č. 182/2006 Dz

¹⁵ HÁSOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 37

¹⁶ RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 217

¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. NS 29 Cdo 9/2013 ve věci sp.zn. KSBR 37 INS 398/2010

Třetí zásadou je ochrana dobré víry a vztahuje se na nabytá práva věřitelů před zahájením insolvenčního řízení. Výjimkou je však institut odpůrcí žaloby, kterou má pravomoc podat insolvenční správce proti jednání dlužníka a rozporovat tak účinnost jeho právních jednání.¹⁸

Poslední zásada se týká zákazu jednání věřitelů k uspokojení své pohledávky jiným způsobem než v rámci insolvenčního řízení. To reflektuje i § 109 odst. 1 IZ, který spojuje s okamžikem zahájení insolvenčního řízení omezení věřitelů k nabytí zástavního práva k nemovitosti dlužníka, dále omezení při provádění exekuce a omezení při vymáhání svých pohledávek soudní či správní cestou. To ovšem neznamená, že se věřitel nemůže uspokojit ze zástavy 3. osoby, která ručila za závazek dlužníků, jejichž úpadek byl osvědčen. Procesní postup by poté byl takový, že věřitel vezme svou přihlášku pohledávky do insolvenčního řízení zpět v případě, že pohledávka bude uspokojena ze strany 3. osoby.¹⁹ Povinnost zdržet se jednání směřujícího k uspokojení pohledávky věřitele se vztahuje na všechny fáze insolvenčního řízení a také platí pro věřitele, kteří nepřihlásili své pohledávky do insolvenčního řízení.²⁰

T. Richter pak dále zmiňuje další zásady, které vyplývají z jednotlivých ustanovení insolvenčního zákona. Jedná se například o zásadu poctivosti dlužníkovy záměru, zásadu univerzálního teritoriálního dosahu insolvenčního řízení, zásadu *vis attractiva concursus* (stanovena jednotná věcná a místní příslušnost pro insolvenční soudy v souvisejících sporech v rámci insolvenčního řízení), zásada rozhodovací autonomie věřitelů, atd.²¹ Mimo těchto vymezených specifických zásad vyjmenovaných § 5 IZ, platí i další, obecné, zásady, které jsou typické pro civilní proces.

¹⁸ § 231 a násl. IZ

¹⁹ MARŠÍKOVÁ, J. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 4. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2015, s. 267

²⁰ MARŠÍKOVÁ, J. Insolvenční zákon, s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy. 2. vydání, Praha: Leges, 2014, s. 37

²¹ RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 220-222

3.2 Příslušnost

Věcnou a místní příslušnost řeší přímo insolvenční zákon ustanovením § 7a a §7b IZ. Věcná příslušnost je tak svěřena krajským soudům a to nejen ve vztahu k samotnému insolvenčnímu řízení, ale i v dalších sporech, které budou souviset s insolvenčním řízením, jak vyplývá i z výše zmíněné zásady, kdy insolvenční soud na sebe „přitahuje“ příslušnost souvisejících sporů. Místní příslušnost je pak stanovena bydlištěm dlužníka, popř. jeho sídlem.

Insolvenční řízení je zahájeno dnem, kdy insolvenční návrh došel věcně příslušnému soudu. K tomu již v kapitole 3.7.

3.3 Aktivní legitimace

Insolvenční zákon rozeznává dva druhy insolvenčních návrhů a to z hlediska osoby, která je oprávněná k podání insolvenčního návrhu. Aktivní legitimaci k podání insolvenčního návrhu stanoví § 97 odst. 7 IZ, tedy že osobou oprávněnou k podání insolvenčního návrhu může být osoba věřitele nebo osoba dlužníka, v případě hrozícího úpadku je však osobou oprávněnou k podání insolvenčního návrhu pouze dlužník. Z hlediska osoby, která podala insolvenční návrh, jsou dále stanoveny určité obsahové náležitosti, které musí být splněny ve smyslu § 104 IZ a násl. V opačném případě dojde k odmítnutí insolvenčního návrhu, případě se k němu nebude vůbec přihlížet.²²

Jak již bylo zmíněno v úvodu, insolvenční řízení je řízením návrhovým a sporným. I přesto najdeme v § 98 IZ institut povinnosti podání insolvenčního návrhu, která se vztahuje na právnické osoby a fyzické osoby – podnikatele. Pro ně platí, že v případě zjištění úpadku v jakékoli formě, tedy v formě platební neschopnosti nebo předlužení, jsou povinny samy na sebe podat insolvenční návrh a to bez zbytečného odkladu poté, co se o svém úpadku dozvěděly. Tato skutečnost je spojena se sestavováním účetní závěrky, kdy by se měla osoba, o svém úpadku nejpozději dozvědět.²³

²² § 128 odst. 4 IZ, § 129 odst. 2 IZ

²³ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 282

Porušení povinnosti zakotvené v § 98 IZ je pak spojeno s odpovědností za škodu věřiteli, kterému byla způsobena škoda nebo jiná újma právě nepodáním insolvenčního návrhu. K 1. lednu 2008 bylo zrušeno ustanovení § 126 odst. 2 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, se kterým byla spojena trestněprávní odpovědnost za úmyslné porušení povinnosti podání insolvenčního návrhu.²⁴

3.4 Obecné náležitosti insolvenčního návrhu

Jelikož samotný průběh insolvenčního řízení je velice formální, jsou i náležitosti insolvenčního návrhu velice podrobně upraveny. „*Insolvenční návrh musí splňovat obecné náležitosti podání ve smyslu § 42 odst. 2 o.s.ř. a kromě toho, musí obsahovat další náležitosti, které stanoví insolvenční zákon.*“²⁵ Platí tedy použití zásady *lex specialis* před *lex generali*. Vedle obecných náležitostí jako označení soudu, označení dlužníka a označení rozhodujících skutečností pro úpadek nebo hrozící úpadek musí insolvenční návrh splňovat další náležitosti podle insolvenčního zákona, které jsou popsány níže.

Jednou z takových náležitostí je podpis na insolvenčním návrhu, ke kterému se váže § 97 odst. 2 až 4 IZ, který byl v historii zákona již několikrát novelizován. Nejdříve byly připuštěny dvě formy podání insolvenčního návrhu – s úředně ověřeným podpisem nebo s uznávaným elektronickým podpisem. S účinností od 1.1.2014 bylo ustanovení § 97 IZ doplněno o možnost podat insolvenční návrh datovou schránkou s tím, že toto podání se považuje písemně a platně podané.²⁶

S novelou č. 64/2017 se také změnil způsob podávání insolvenčních návrhů. Platí, že pokud je navrhovatelem osoba, která disponuje datovou schránkou, ať už ze zákonné povinnosti nebo dobrovolným zřízením, musí podat insolvenční návrh elektronicky. Totéž platí, pokud za dlužníka podává insolvenční návrh zástupce. V listinné podobě může být osobami výše uvedenými podán insolvenční návrh pouze v odůvodněných případech, jak stanoví § 80a IZ.

²⁴ RICHTER, T., Insolvenční právo, 1. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 207

²⁵ HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. Insolvenční řízení. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 65

²⁶ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L., Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 278

Co se týče elektronického podání, nejedná se pouze o podání prostřednictvím datové schránky. Může se jednat o zaslání skrze elektronickou poštu, kdy pak dokument musí obsahovat elektronický podpis nebo úředně ověřený podpis s tím, že byl dokument převeden elektronickou konverzí podle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 191/2017 Sb. dále stanoví předepsaný formát insolvenčního návrhu a dalších podáních, které mohou být učiněny v rámci insolvenčního řízení.

3.4.1 Důsledky vadných insolvenčních návrhů

Všechny tyto náležitosti jsou natolik přísné, že pokud soud dojde k závěru, že insolvenční návrh má vady, odmítne jej podle § 128 IZ, a to nejpozději do 7 dnů od podání insolvenčního návrhu, bez toho aniž by vyzval navrhovatele k opravě vad. Jiná situace by nastala v případě, kdy by navrhovatel pouze nedoložil přílohy tvrzené v okolnostech či povinné přílohy stanovené v § 104 IZ. V tomto případě vyzve insolvenční soud insolvenčního navrhovatele nebo dlužníka (pokud má být doložen výkaz stavu likvidity a výhled vývoje likvidity) k doplnění insolvenčního návrhu.

V některých případech je však zákon ještě přísnější a k insolvenčnímu návrhu vůbec nebude přihlížet. Pokud není insolvenční návrh opatřen úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala, nebo není podán ve stanoveném formátu nebo stanoveným způsobem, vůbec se k němu nepřihlíží (jak bylo popsáno v předchozí kapitole). Jedná se tedy o případy, kdy nebyl insolvenční návrh podán elektronickým způsobem, na stanoveném formuláři, nebo kdy nebyl podán osobou oprávněnou ve smyslu § 390a IZ a v dalších případech, které stanoví zákon. O tomto úkonu soud pouze vyrozumí navrhovatele nebo osobu, která insolvenční návrh podala za dlužníka a z toho důvodu, že nevyvolá žádné právní účinky, nezapisuje se do insolvenčního rejstříku, ovšem do rejstříku

nejasných podáních Nc.²⁷ Proti tomuto „opatření“ či usnesení není přípustný opravný prostředek. Jak judikoval soud „právní konstrukce nepřihlížení k insolvenčnímu řízení znamená, že chybí procesní úkon, v jehož důsledku by mohlo být zahájeno insolvenční řízení.“²⁸ Z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.09.2011, č.j. 29 NSČR 23/2010-A-18 však vyplývá, že insolvenční návrh, který neobsahuje všechny náležitosti (například bude chybět identifikační číslo dlužníka – právnické osoby), ještě nemusí být soudem odmítnut, neboť judikatura přepjatý formalismus zapovídá.²⁹

Přísnější regulace náležitostí insolvenčních návrhů měla a má i do budoucna zabránit zneužívání insolvenčních návrhů. Jde tedy o jednu z forem obrany proti šikanózním insolvenčním návrhům.

3.5 Insolvenční návrh dlužníka

K insolvenčnímu návrhu dlužníka zákon stanoví v § 104 IZ (účinnost od 1.1.2014) další náležitosti, které je nutné k insolvenčnímu návrhu připojit. Jedná se o seznam majetku dlužníka, seznam závazků, seznam jeho zaměstnanců, listiny prokazující úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka. Při nesplnění některé z těchto obligatorních náležitostí platí vyvratitelná domněnka o platební neschopnosti ve smyslu § 3 odst. 1 písm. c) a odst. 2 písm. d) IZ. Důkazní břemeno o prokázání platební (ne)schopnosti pak přechází na dlužníka v rámci řízení o osvědčení úpadku dlužníka.³⁰

U insolvenčních návrhů dlužníka podaných společně s návrhem na povolení oddlužení platí s účinností od 1.7.2017 povinnost zakotvená v § 390a IZ, tedy že osoby oprávněnými k sepsání a podání těchto návrhů jsou pouze advokáti, notáři, soudní exekutoři, insolvenční správci nebo akreditované osoby podle zvláštního

²⁷ HORÁK, M. Věřitelské insolvenční návrhy po účinnosti novely od 1.7.2017. [online] Epravo. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/veritelske-insolvenzni-navrhy-po-ucinnosti-novely-od-172017-106165.html> (citováno dne 07.02.2018)

²⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze, č.j. 1 VSPH 300/2009-A-10

²⁹ HIMMATOVÁ, Hana. Odmítnutí insolvenčního návrhu – jak tomu zabránit?. Bulletin advokacie. 2012, č. 9, s. 17-19

³⁰ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 311

zákona. Výjimka platí pro dlužníka, který má právnické nebo ekonomické vzdělání v magisterském studijním programu nebo má úspěšně složenou zkoušku insolvenčního správce. Pokud nebude insolvenční návrh a návrh na oddlužení sepsán a podán tímto způsobem, nebude soud k tomuto podání vůbec přihlížet podle § 97 odst. 5 IZ. Zároveň platí, že k tomuto typu podání musí být připojená procesní plná moc, kde je úředně ověřený podpis dlužníka a která opravňuje osobu uvedenou v § 390a IZ k podání návrhu.

3.6 Insolvenční návrh věřitele

V souvislosti s novelou č. 64/2017 došlo k rozšíření a doplnění § 105 IZ, který obsahuje podmínky pro věřitele, kteří se rozhodnou podat insolvenční návrh proti dlužníkovi. Do 30.06.2017 platilo znění § 105 následovně: *Podá-li insolvenční návrh věřitel, je povinen doložit, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku, a k návrhu připojit její přihlášku; jde-li o pohledávku, která se do insolvenčního řízení jinak nepřihlašuje, považuje se po rozhodnutí o úpadku za uplatněnou podle § 203.* Až vlivem judikatury se zpřísnily podmínky obsahových náležitostí věřitelských insolvenčních návrhů. V usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.12.2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2011 se uvádí, že *věřitelský insolvenční návrh musí ve smyslu ustanovení § 103 odst. 2 IZ obsahovat jako součást vyličení okolností, které osvědčují úpadek dlužníka, nejen konkrétní údaje o dalších věřitelích dlužníka, nýbrž konkrétní údaje o pohledávkách takových věřitelů, včetně konkrétních údajů o splatnosti těchto pohledávek a to v míře, která v případě, že tato tvrzení budou shledána pravdivými, dovolí insolvenčnímu soudu uzavřít, že je dlužník v úpadku*³¹ Na rozdíl od insolvenčního návrhu podaného dlužníkem musí věřitel přesně a srozumitelně popsat všechny rozhodné skutečnosti o tvrzené pohledávce přímo v insolvenčním návrhu *a contrario* k § 132 odst.1 IZ.

V současné době je právní úprava daleko rozsáhlejší. Aby věřitel, právnická osoba, osvědčil svůj nárok na pohledávku, musí doložit, že o pohledávce účtuje

³¹ HÁSOVÁ, J., MORAVEC T. Insolvenční řízení. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 72

podle zákona o daních z příjmů³². Může se jednat o uznání pohledávky dlužníkem s jeho úředně ověřeným podpisem, vykonatelné rozhodnutí, notářský nebo exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti nebo potvrzení auditora podle zvláštního zákona, soudního znalce nebo daňového poradce. Jestliže věřitelský insolvenční návrh nebude některou z těchto listin obsahovat, soud nejprve k vyzve insolvenčního navrhovatele k nápravě a v případě nesplnění této povinnosti, insolvenční návrh odmítne ve smyslu § 128 odst. 2 IZ, a to i v případě pokud by listina nebyla například zkonvertovaná do elektronické podoby.³³ Tato povinnost však neplatí v případě, kdy věřitelem bude fyzická osoba.

Účelem tohoto ustanovení je podle důvodové zprávy k zákonu č. 64/2017 Sb., představa, *„že věřitel – v souladu se zásadou, podle které nesmí nikdo těžit z vlastní nepoctivosti – nemůže opřít svůj nárok na zahájení insolvenčního řízení o (sic) existující pohledávku, kterou v rozporu se zákonem nevede ve svém účetnictví. Důvodem pro zvolené řešení je také předpoklad neochoty věřitele účtovat o neexistující pohledávce, neboť by snaha o její fiktivní ex post zanesení do účetnictví pouze pro účely opatření dokladu pohledávky pro zahájení insolvenčního řízení znamenalo pro věřitele určitý diskomfort v podobě rizika vzniku daňové povinnosti vůči státu, případně hrozby trestněprávního postihu takového jednání. Vzhledem k tomu, že lze na pohledávku, o níž věřitel účtuje, z důvodů předestřených výše pohlížet s větší mírou důvěry ohledně její pravosti, umožňuje § 105 odst. 1 a 2, aby bylo možno pohledávku uplatňovanou spolu s insolvenčním návrhem i skutečnost, že jde o splatnou pohledávku, prokazovat také potvrzením auditora, soudního znalce nebo daňového poradce o tom, že insolvenční navrhovatel o této pohledávce účtuje.*³⁴ Dále se důvodová zpráva vyjadřuje k nákladům, které vynaloží věřitel, na opatření tohoto potvrzení a pokládá je za *nikoli nadměrně velké*. K těmto transakčním nákladům se vyjadřoval již T. Richter, viz také kapitola 3.4.1.3.

³² Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 64/2017 Dz)

³³ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 07.12.2017, č.j. MSPH 77 INS 22000/2017-A-7

³⁴ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 64/2017 Dz)

Co se týče postupu k opatření si předmětného potvrzení zákon nic neříká. Podmínky tedy stanoví zákon č. 563/1991 Sb., z. o účetnictví, a vzhledem k tomu, že v dnešní době je účetnictví provozováno především pomocí počítačových programů, nebude těžké si takové potvrzení opatřit. Insolvenční návrhovatel si ovšem musí toto potvrzení nechat ověřit osobou oprávněnou, tedy auditorem, soudním znalcem nebo daňovým poradcem. Je ovšem zcela na těchto osobách, zda budou zkoumat pravost obsahu této listiny, nebo zda jednoduše listinu pouze ověří z formálního hlediska a připojí svůj podpis. Pak ale nastává otázka, jakým způsobem má toto ustanovení zabránit podávání šikanózních insolvenčních návrhů a zda nepředstavuje pouze další nadbytečnou administrativní zátěž věřitelů.³⁵

Dle mého názoru se jedná o ne zcela potřebné ustanovení, které by nějakým způsobem mělo ovlivňovat problematiku šikanózních insolvenčních návrhů. Zákonodárce má pravdu, že vzhledem k ověření oprávněné osoby na potvrzení o účtované pohledávce lze na něj nahlížet s větší mírou důvěry, ovšem praktická aplikace tohoto ustanovení a zároveň dosud neupravená vymahatelnost nároku odpovědnosti za škodu osob poškozených vůči osobám oprávněným, mě vede k myšlence absence účelnosti tohoto ustanovení.

Navíc se už objevují další výklady tohoto ustanovení a to konkrétně ve vztahu k osobám oprávněným k vydání potvrzení o účtované pohledávce, kdy dle některých odborníků lze posuzovat za tuto osobu i advokáta.³⁶ Tento způsob vykladu považují za extenzivní a dle mého názoru autor článku nechal v potaz samotnou povahu výkonu činnosti advokáta a daňového poradce. Kdyby měl zákonodárce v úmyslu svěřit vydávání potvrzení i advokátům, zcela jistě by ustanovení § 105 IZ tuto možnost připouštělo. Navíc i ze zákonné definice § 3 odst. 2 zákona v souladu s § 4 odst. 2 zákona č. 523/1992 Sb., je daňovým

³⁵ Srov. ŠRÁMEK, D. Poslanec Plíšek chce zrušit povinnost účtovat o pohledávkách v rámci insolvenčního zákona. [online] Česká justice, 2016. Dostupné online: <http://www.ceska-justice.cz/2016/09/poslanec-plisek-chce-zrusit-povinnost-uctovat-o-pohledavkach-v-ramci-insolvencniho-zakona/> (cit. 12.2.2018)

³⁶ KOZELKA, P. Advokát jako oprávněná osoba k potvrzení o účtování o pohledávce insolvenčním návrhovatelem. [online] Eprávo, 2017. Dostupné online: <https://www.epravo.cz/top/clanky/advokat-jako-opravnená-osoba-k-potvrzeni-o-uctovani-o-pohledavce-insolvencnim-navrhovatelem-106368.html> (cit. 12.02.2018)

poradcem *fyzická osoba, zapsaná v seznamu daňových poradců podle § 4 odst. 2 a 3, která složila kvalifikační zkoušku*, a to zcela jistě a contrario není advokát.

Věřitelský insolvenční návrh musí kromě výše uvedeného také obsahovat prohlášení o skutečném majiteli, pokud pohledávku získal postoupením v posledních šesti měsících před zahájením insolvenčního řízení nebo po zahájení insolvenčního řízení podle zákona č. 353/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Tato povinnost platí pouze pro právnické osoby, jejichž pohledávka je vyšší než 10.000 EUR a nevztahuje se na ně zákonná výjimka.³⁷

Insolvenční zákon však stanoví i další povinnosti, které je nutné splnit, aby soud rozhodl o úpadku dlužníka. Většina těchto opatření byla včleněna do insolvenčního zákona novelou č. 64/2017 Sb., jedná se například o povinnou zálohu věřitele ve výši 50.000,00 Kč, zákaz opakovaných insolvenčních návrhů v případě předchozího odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost, již zmíněná úprava způsobu podávání insolvenčních návrhů a další instituty, které řeší postup soudů při nápadu věřitelského insolvenčního návrhu, kterým se budu v této práci věnovat v dalších kapitolách.

3.7 Mechanismy insolvenčního řízení

Jak již bylo zmíněno, insolvenční řízení je zahájeno dnem, kdy insolvenční návrh došel věcně a místně příslušnému soudu. Pokud je insolvenční návrh bezvadný, obsahuje veškeré listiny a jsou splněny všechny podmínky (zaplacení zálohy v případě věřitelského insolvenčního návrhu), které jsou potřebné pro kladné posouzení návrhu, vydá soud vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení, která je následně zveřejněna v insolvenčním rejstříku a to do 2 hodin od okamžiku, kdy soudu došel insolvenční návrh ve smyslu § 101 IZ. S tímto okamžikem jsou spojeny právní účinky ve smyslu § 109 a § 111 IZ. Dále soud vyrozumí subjekty vyjmenované v § 102 IZ o zahájení insolvenčního řízení. Poté soud postupuje tak, aby zjistil, zda rozhodující skutečnosti, které jsou navrhovatelem tvrzeny, jsou také prokázány a zda osvědčují nepříznivý

³⁷ § 177 odst. 3 a násl. IZ

ekonomický stav dlužníka. Pokud soud dojde k závěru, že úpadek dlužníka je osvědčen, vydá rozhodnutí o úpadku. V případě, že nebudou splněny podmínky pro úpadek (nedostatečný majetek dlužníka, nedostatečný příjem), bude insolvenční návrh zamítnut. Jakmile je o úpadku rozhodnuto a rozhodnutí je zveřejněno v insolvenčním rejstříku, je také nutné rozhodnout o stanovení způsobu řešení úpadku, tedy řešení formou reorganizace, konkurzu (nepatrného konkurzu) či oddlužení. V praxi je téměř běžné, že k insolvenčnímu návrhu je zároveň připojen návrh na oddlužení, či reorganizační plán. V takovém případě může soud v rozhodnutí o úpadku rovnou stanovit i způsob jeho řešení.³⁸ V další fázi řízení potom přistupují ostatní věřitelé, kterým je stanovena lhůta pro přihlášení svých pohledávek a pokud je jejich pohledávka v přezkumném řízení zjištěna insolvenčním správcem, bude následně uspokojována v rámci předmětného insolvenčního řízení.

V opačném případě, kdy soud má zjevné pochybnosti o důvodnosti insolvenčního návrhu, nebo kdy nejsou splněny jiné zákonné požadavky, rozhodne soud o odmítnutí, zastavení či zamítnutí insolvenčního návrhu. Tyto instituty jsou ve vztahu k věřitelským insolvenčním návrhům popsány v kapitole 3.4.

³⁸ Srov. WINTEROVÁ A., a kol. Civilní právo procesní. 6. Vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2011, s. 602-606

4 Šikanózní insolvenční návrh

Zneužívání insolvenčního zákona z hlediska podávání insolvenčních návrhů může mít dvě roviny. První rovinou je stav, kdy dlužník sám na sebe podá insolvenční návrh s nepoctivým záměrem a snaží se tak obcházet samotný účel insolvenčního zákona (k tomu dále v kapitole 5.). Druhou rovinou je situace, kdy věřitel podá insolvenční návrh vůči jinému subjektu a jeho jediným záměrem je zdiskreditovat jeho postavení. Oba tyto případy lze označit za šikanózní výkon práva, neboť jejich účelem není řešení úpadku nějaké subjektu, nýbrž se jedná o zcela účelové jednání, které má za cíl poškozovat jinou osobu.

Jelikož insolvenční řízení ovládá zásada veřejnosti a zásada rychlosti řízení, jsou veškerá rozhodnutí zveřejňována v insolvenčním rejstříku, včetně oznámení o zahájení insolvenčního řízení, a to do 2 hodin od nápadu insolvenčního návrhu ve smyslu § 101 odst. 1 IZ. Tato skutečnost však může svádět věřitele ke zneužití podání insolvenčního návrhu a tak k vytvoření nelegitimního tlaku na dlužníka.³⁹ Pro právnickou osobu, která podniká v určitém odvětví, je v současné době otázka věrohodnosti pro budoucí odběratele velice důležitá. Tímto zásahem se však její postavení na trhu oslabuje, nehledě na skutečnost, že se zveřejněním oznámení o zahájení insolvenčního řízení jsou spojené účinky nejen právní, ale i ekonomické.

Cílem šikanózních insolvenčních návrhů je zdiskreditovat jinou osobu, v důsledku čehož tak bude mít osoba insolvenčního navrhovatele výhodu v rámci konkurenčního boje a to především v oblasti dlouhodobého podnikání, například v oboru stavebnictví nebo v oboru služeb. Častým jednáním ze strany věřitelů je také zneužívání insolvenčních návrhů ohledně tzv. sporné pohledávky, kdy věřitel nemá k dispozici žádné vykonatelné rozhodnutí o nároku na pohledávku, ale i tak se rozhodne podat insolvenční návrh, kde bude tvrdit skutečnosti ohledně sporné pohledávky. Jenže insolvenční řízení nemůže být náhradou k řešení sporu mezi věřiteli. Insolvenční řízení má řešit úpadek dlužníka, nikoli nahrazovat spor nalézací nebo jakýkoli jiný (k tomu blíže v kapitole 4.3.3.).⁴⁰

Zákon sám uvádí některé příklady šikanózního výkonu práva v § 128a IZ, což jsou zároveň důvody zjevně bezdůvodně podaného insolvenčního návrhu. Výčet

³⁹ RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 256

⁴⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11.04.2013, č.j. 1 VSPH 538/2013-A-18

těchto důvodů je však demonstrativní a nic nebrání tomu, že zjevná bezdůvodnost bude shledána i v jiných případech. Jedná se o případy, kdy insolvenční navrhovatel není aktivně legitimován k podání návrhu ve smyslu § 129 odst. 2 IZ a § 143 odst. 3 IZ, nebo se jedná o opakovaný insolvenční návrh ze strany věřitele a insolvenční navrhovatel nesplnil povinnost z předchozího insolvenčního řízení (uložení pořádkové pokuty), nebo insolvenční navrhovatel zjevně sleduje zneužití svých práv na úkor dlužníka anebo v případě, kdy nebyla zaplácena záloha na náklady insolvenčního řízení.

Podle modifikovaných výsledků průzkumu zpracovaného mezi lety 2008 – 2013 je počet odmítnutých návrhů a zastavených řízení (v případě neprůkazných návrhů a podobně) 34,64 % (213 případů)⁴¹. Tento stav se zákonodárce rozhodl napravit tzv. antišikanózní novelou, která byla provedena zákonem č. 334/2012 Sb. Hlavním cílem novely bylo co nejvíce eliminovat podávání věřitelských insolvenčních návrhů s nepoctivým záměrem.⁴² Tato novela přinesla nové instituty, například možnost odmítnout návrh pro zjevnou bezdůvodnost (§ 128a IZ), stanovení sankce za podání zjevně bezdůvodného návrhu (§ 128a odst. 3 IZ), dále možnost stanovit povinnost složit jistotu k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla nedůvodným zahájením insolvenčního řízení (§ 82 odst. 2 písm. c) IZ), anebo možnost předběžným opatřením eliminovat některý z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení uvedených v § 109 odst. 1 písm. b) a c) IZ, neodporuje-li to společnému zájmu věřitelů (§82 odst. 2 písm. b) IZ). Další významnou úpravou je novela č. 64/2017 Sb., která přinesla do insolvenčního zákona nový institut předběžného posouzení insolvenčního návrhu podaného věřitelem, na základě kterého nemusí ve lhůtě 2 hodin dojít ke zveřejnění návrhu v insolvenčním rejstříku a dále také upřesnila postup pro posuzování likvidity dlužníka a stanovila domněnku tzv. mezery krytí. Přísnější podmínky pro samotné zahájení insolvenčního řízení, které byly do insolvenčního zákona včleněny novelou č. 64/2017 s účinností od 1.7.2017 a novelou č. 291/2013 Sb. s účinností od 1.12.2017 jsou, dle mého názoru, také významným pozitivem pro řešení šikanózních insolvenčních návrhů. V této kapitole jsou popsány právní a

⁴¹ KISLINGEROVÁ, E., RICHTER, T., SMRČKA, L. a kol. Insolvenční praxe v České republice v období 2008 – 2013. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 2013, s. 22

⁴² Poslanecká sněmovna ČR. Vláda ČR. Důvodová zpráva k zákonu č. 334/2012 Sb. Sněmovní tisk 604/0, část 1/3

ekonomické účinky insolvenčních návrhů, zákonné dopady novel insolvenčního zákona a následné řešení trestní odpovědnosti či náhrady škody.

4.1 Účinky

Se zahájením insolvenčního řízení jsou spojené určité účinky, které v zásadě naplňuje hlavní účel insolvenčního zákona a nastávají okamžikem zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku (§ 109 odst. 4 IZ). Od okamžiku zahájení insolvenčního řízení je dlužník podle § 104 IZ omezen v nakládání s majetkovou podstatou, dále se přerušují veškerá řízení včetně exekučního řízení a právo na uspokojení ze zajištěných pohledávek lze uplatnit jen za podmínek určených v insolvenčním zákoně. Další účinky pak dále stanoví insolvenční zákon. T. Richter používá pro účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení pojem automatické moratorium, které má v podstatě dva účely. Prvním z nich je ochrana dlužníkovy majetku a druhým účelem je princip poměrného upokojuvání věřitelů.⁴³ Právní jednání, která porušují ustanovení automatického moratoria jsou podle § 235 odst. 2 IZ neúčinná.

Ustanovení § 109 odst. a) IZ stanoví, že pohledávky věřitelů mohou být uplatněny v insolvenčním řízení, „*lze-li je uplatnit přihláškou*“. To dává insolvenčnímu řízení jako takovému přednost před právem soukromým, a to včetně práva exekučního, kdy po zahájení insolvenčního řízení nelze exekuci či výkon rozhodnutí provést podle § 109 odst. 1 písm. c) IZ. Ustanovení § 109 odst. a) IZ bylo dokonce podrobena ústavnímu přezkumu z důvodu možného odepření práva na spravedlivý proces.⁴⁴ Ústavní soud ovšem neshledal porušení práva na spravedlivý proces, neboť podáváním souběžných žalob k civilním soudům by docházelo k neefektivnímu uspokojování věřitelů a to jak z hlediska časového, tak kvantitativního. Lze tedy shrnout, že zákaz obsažený v § 109 odst. 1 písm. a) IZ zakládá překážku pro vedení nalézacího řízení.⁴⁵ Tato překážka musí být zkoumána soudem ve všech fázích nalézacího řízení, jelikož zakládá nedostatek podmínek řízení. Pokud tedy byl v rámci nalézacího řízení vyhlášen rozsudek,

⁴³ RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 263

⁴⁴ HÁSOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 343

⁴⁵ RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 265

který byl dokonce doručen a běží lhůta pro podání odvolání účastníků, v rámci které bude zahájeno insolvenční řízení, rozsudek by neměl nabýt právní moci, potažmo ani vykonatelnosti. V praxi se ovšem setkáváme s odlišným postupem, kdy soud zpravomocnil rozsudek po zahájení insolvenčního insolvenční a věřitel tak uplatnil v přihlášce pohledávku vykonatelnou včetně nákladů nalézacího řízení. V rámci přezkumného řízení insolvenční správce přezkoumal pohledávku v plné výši.⁴⁶

Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení však nevylučují nabytí nového zajišťovacího práva k pohledávce, avšak jen v případech, kdy zákon takovou možnost předpokládá. Jedná se tedy o úvěrové financování podle § 41 IZ anebo v případě, kdy k nabytí zástavního práva dojde v důsledku změn vnitřního obsahu zastavené věci hromadné.⁴⁷

Další účinky jsou spojené především s exekucí řízením či výkonem rozhodnutí. Pro tyto účely bylo revizní novelou č. 294/2013 Sb., s účinností od 1.1.2014, upřesněn pojem „úkon, jímž se provádí výkon rozhodnutí nebo exekuce“, který má potom další význam ve vztahu k § 46 odst. 7 exekučního řádu. Ke střetu insolvenčního a exekučního řízení se podrobně věnuji v kapitole 5.

Omezit účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení může pouze soud a to na základě návrhu na předběžné opatření ve smyslu § 82 IZ. Předběžným opatřením lze ovšem i uložit úhradu jistoty k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by dlužníkovi vznikla nedůvodným zahájením insolvenčního řízení. Nebude-li jistota uhrazena, bude insolvenčním soudem návrh odmítnut.⁴⁸

4.1.1 Omezení nakládání s majetkovou podstatou

Cílem ustanovení § 111 IZ je především naplnění zásady co největšího uspokojení věřitelů a zároveň jejich poměrné uspokojení v rámci insolvenčního řízení. Jedná se o povinnost na straně dlužníka zdržet se od okamžiku zahájení

⁴⁶ Pohledávka č. P 16 přihlášená do insolvenčního řízení, sp. zn. KSPL 58 INS 8505/2017

⁴⁷ RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 268

⁴⁸ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, . Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 237

insolvenčního řízení nakládání s majetkovou podstatou tak, aby nedocházelo k nikoli nezanedbatelnému zmenšování majetkové podstaty. Zároveň je ovšem dlužníkovi oprávněno disponovat s majetkovou podstatou v rámci plnění běžných a obvyklých závazků.⁴⁹ Trvání tohoto omezení je od zahájení insolvenčního řízení do rozhodnutí o úpadku, případně může být nakládání s majetkem dlužníka omezeno soudem i ve fázi po rozhodnutí o úpadku. V této souvislosti je třeba zmínit problematiku deponování peněžních prostředků u jiné instituce a způsob, jakým jsou vypořádány v rámci insolvenčního řízení.

Před zahájením insolvenčního řízení může být proti dlužníkovi vedeno exekuční řízení, kdy pohledávka je uspokojována formou srážek z příjmů dlužníka. Nemusí se však vždy jednat jen o mzdu, ale například o exekučně postižitelné příjmy vyplacené Českou správou sociálního zabezpečení či Úřadem práce.⁵⁰ V případě zahájení insolvenčního řízení by zaměstnavatel či jiná instituce⁵¹ měla stále provádět srážky ze mzdy nebo jiných příjmů, které ovšem deponuje (nezasílá je soudnímu exekutorovi). Pokud by je zasílali soudnímu exekutorovi, jednalo by se o výkon rozhodnutí, což je v rozporu s § 109 odst. 1 písm. c) IZ, podle kterého nelze po zahájení insolvenčního řízení exekuce provádět. Jiný režim platí pro vztah mezi soudním exekutorem a oprávněným, kdy vztah mezi nimi je interního charakteru, a pokud soudní exekutor přepošle vymožené plnění oprávněnému až po zahájení insolvenčního řízení, nejedná se o porušení § 109 IZ.

Po rozhodnutí o úpadku tedy mohou nastat dvě situace, kdy soud buď rozhodne o rozdělení deponované částky mezi věřitele prostřednictvím insolvenčního správce nebo vrátí deponovanou částku dlužníkovi, kdy podle § 409 odst. 2 IZ je dispoziční oprávnění s majetkovou podstatou přenecháno dlužníkovi, a to od doby právní moci rozhodnutí od povolení oddlužení. Je ovšem nutné pamatovat na odst. 4, které toto pravidlo modifikuje, respektive dává právo soudu uložit dlužníkovi povinnost, kterou musí respektovat, tedy například použití deponované částky na úhradu dluhu.

⁴⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze, č.j. 1 VSPH 466/2009-A-83

⁵⁰ § 229 o.s.ř.

⁵¹ Česká správa sociálního zabezpečení, Úřad práce

4.1.2 Ekonomické aspekty

Insolvenční řízení se významně prolíná s ekonomickým stavem subjektu, a proto je nutné pro lepší pochopení samotného předmětu insolvenčního řízení se zabývat i stránkou ekonomickou, potažmo finanční. Už v úvodu této práce jsou popsány podmínky subjektivní a objektivní platební neschopnosti dlužníka⁵² a dále podmínky pro stav předlužení. V této kapitole bych ovšem nastínila spíše účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení z ekonomického pohledu především tedy z hlediska věřitelských insolvenčních návrhů.

V první řadě se „dlužník“ musí vypořádat s tvrzením o své platební neschopnosti a to nejlépe předložením výkazu stavu likvidity, kde určí mezeru krytí k poslednímu dni kalendářního měsíce předcházejícího měsíci, v němž bylo zahájeno insolvenční řízení dlužníka a výhledu vývoje likvidity na následující období 8 týdnů. Pokud je výše mezery krytí vyšší než jedna desetina splatných peněžitých závazků, není dlužník platebně neschopný. Prokázat svou solventnost však musí dlužník sám.⁵³ I když bude dlužník vyvíjet aktivní součinnost se soudem a bude tvrdit, že není důvod pro vydání rozhodnutí o úpadku, může být jeho ekonomická aktivita velice omezena.

T. Richter zmiňuje příklad sice bezdůvodně podaného insolvenčního návrhu, ovšem s důsledky tak značnými, které v podstatě vedou k budoucí insolventnosti subjektu. Zveřejněním informace o finančních problémech banky vyvolává u jejích věřitelů obavy z pozdějšího uspokojení její pohledávky a jejich racionální reakcí je tedy získání finančních prostředků ihned zpět. To je ovšem pro banku veliký problém, jelikož ne vždy je schopna v daný okamžik vyplatit všechny své věřitele. Jenže tímto jednáním svých věřitelů se v podstatě stane insolventním a insolvenční řízení bude skutečně zahájeno.⁵⁴

Výše uvedený případ je extrémní, ale i přesto ho lze aplikovat na jiné společnosti odlišné od bankovních institucí. Každou zveřejněnou informací o finančních problémech společnosti se tento subjekt ocitá v postavení „černé

⁵² BŘEZINOVÁ, H., Ekonomické aspekty insolvenčního zákona. 1. vydání. Praha: RNDr., Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, 128 s.

⁵³ RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 242

⁵⁴ RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 262

ovce“, se kterou málokdo chce obchodovat ve vidině nezaplacení dodávek služeb či materiálů. Ekonomický stav subjektu tak může být v daném okamžiku přívětivý, ovšem následně se situace může změnit a to pouhým zveřejněním nějaké informace. Toto informování o stavu subjektu nemusí probíhat jen prostřednictvím médií, ale právě i využitím (zneužitím) insolvenčního zákona, kdy je zveřejňování insolvenčního návrhu dokonce zákonnou povinností soudu.

4.2 Důsledky šikanózních insolvenčních návrhů

V podstatě veškeré účinky, které jsou spojené se zahájením insolvenčního řízení lze ve smyslu šikanózních insolvenčních návrhů chápat jako negativní. Například omezení nakládání s majetkem ve smyslu § 111 IZ pro obchodní korporaci znamená, že v podstatě pozastaví veškerou provozní a výrobní činnost. V ustanovení § 228 IZ je pak dále uveden demonstrativní výčet činností, které lze podřadit pod pojem nakládání s majetkovou podstatou a jak je patrné, týká se téměř všech „každodenních“ činností společnosti.

Dalším důsledkem, který byl již zmíněn výše, je zveřejnění návrhu v insolvenčním rejstříku, který může mít zásadní význam pro klientelu společnosti, tedy spíše odliv odběratelů či dodavatelů.

V této souvislosti nelze nezmínit zákon č. 134/2016 Sb., zákon o zadávání veřejných zakázek, s účinností od 01.10.2016. Předchozí podoba zákona o veřejných zakázkách č. 137/2006 Sb., výslovně vylučovala subjektu možnosti ucházet se o veřejné zakázky v případě zahájeného insolvenčního řízení. V současné době však platí podle § 74 odst. 1 písm. e) zákona č. 134/2016 Sb., že nezpůsobilým dodavatelem plnění veřejné zakázky je ten, proti němuž bylo vydáno rozhodnutí o úpadku. Zajímavé je, že důvodová práva k zákonu č. 134/2016 Sb. se o problému se zneužíváním insolvenčních návrhů vůbec nezmiňuje, pouze řeší „ekonomickou kvalifikovanost“ dodavatele z hlediska osoby, která jí bude prokazovat.⁵⁵

⁵⁵ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 134/2016 Sb. o zadávání veřejných zakázek, č. 134/2016 Dz

4.3 Forma zneužívání

Aby byl insolvenční návrh alespoň z části přezkoumatelný (a tedy zveřejněný v insolvenčním rejstříku), měl by obsahovat některé nepostradatelné náležitosti. Proto se vyvinula nejrůznější praxe věřitelů, jak dosáhnout splnění alespoň některých zákonných podmínek pro přezkoumatelnost insolvenčního návrhu tak, aby byl následně zveřejněn v insolvenčním rejstříku.

4.3.1 Mnohost věřitelů

Podle § 3 odst. 1 písm. a) IZ je dlužník v úpadku pokud má více věřitelů.⁵⁶ Z toho vyplývá, že věřitel musí ve svém insolvenčním návrhu označit další věřitele dlužníka. Ovšem za dalšího věřitele nelze považovat osobu, která získala pohledávku postoupením v posledních 6 měsících před podáním insolvenčního návrhu. Tímto omezením insolvenční zákon reagoval na umělé vytváření dalších věřitelů rozdělením pohledávky na jednotlivé části a následným postoupením těchto pohledávek. V této souvislosti je zajímavé usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.06.2004, sp. zn. 29 Odo 365/2002, ve kterém ještě před platností insolvenčního zákona č. 182/2006 Sb., Nejvyšší soud rozhodl, že jde o šikanózní výkon práva, pokud dohoda o postoupení části pohledávky postrádá ekonomický smysl, ve spojení jednak se skutečností, že postupník a postupitel jsou osobami personálně i ekonomicky propojenými a jednak s časovou souvztažností mezi dobou uzavření smlouvy o postoupení části pohledávky a dobou podání návrhu na prohlášení konkursu.

Z toho tedy vyplývá, že insolvenční soudy by se neměly řídit čistě formalistickým přístupem při posuzování, zda je či není naplněna pluralita věřitelů, nýbrž by měly přihlídnout ke smyslu tohoto ustanovení, což je zabránění podávání šikanózních insolvenčních návrhů.

⁵⁶ Podle Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. 29 NSČR 52/2011, se jedná o alespoň jednoho dalšího věřitele kromě insolvenčního navrhovatele

4.3.2 Nepříslušný soud

Jak už bylo řečeno, zahájení insolvenčního řízení je zveřejňováno v insolvenčním rejstříku a jsou s ním spojené určité účinky. To samozřejmě platí, i přestože je insolvenční návrh podán u místně či věcně nepříslušného soudu. Pokud soudu napadne takovýto insolvenční návrh, nezbude mu nic jiného než vyslovit svou místní nepříslušnost a věc postoupit podle § 105 odst. 2 o.s.ř. Následně až místně příslušný soud může insolvenční návrh odmítnout. To vše za předpokladu zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku.

Tento stav byl již napraven, kdy v § 7b odst. 5 IZ může soud před rozhodnutím o místní příslušnosti učinit opatření, která nesnesou odkladu, tedy může rozhodnout o nezveřejňování listin v insolvenčním rejstříku, o odmítnutí návrhu nebo odmítnutí návrhu pro zjevnou bezdůvodnost.

4.3.3 Sporná pohledávka

Aby věřitelský insolvenční návrh obstál před soudem, musí věřitel doložit, že má vůči dlužníkovi splatnou pohledávku. Pokud se v průběhu insolvenčního řízení objeví sporné skutečnosti ohledně oprávněnosti pohledávky, které nelze objasnit pouhým doložením listin či věcně opodstatněných důkazů, insolvenční soud zamítne insolvenční návrh. Pokud by totiž zjišťoval další skutečnosti například prostřednictvím výslechů svědků nebo znaleckými posudky, jednalo by se o nalézací řízení nikoli řízení insolvenční a soud by tak nahrazoval řízení sporné.⁵⁷ V situaci, kdy se věřitel rozhodne uplatnit svou pohledávku v insolvenčním řízení, musí mít jeho věřitelský návrh velice charakteristické znaky. Kromě toho, že věřitel musí náležitě popsat pohledávku, okolnosti jejího vzniku, její zesplatnění (viz blíže kapitola 3.6.), musí také označit další věřitele a tím prokázat platební neschopnost dlužníka. Zákon klade na věřitele přísné nároky, i tak je ale pro něj, podle mého názoru, výhodnější uplatnit pohledávku v rámci insolvenčního řízení než se domáhat jejího zaplacení soudní cestou, a to i přestože existuje pravděpodobná možnost odmítnutí insolvenčního návrhu soudem.

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.07.2012, sp.zn. 29 NSCR 15/2010

Důvodem pro takovéto rozhodnutí věřitele může být rychlost řízení, která je oproti nalézacímu řízení mnohonásobně rychlejší, další výhodou jsou náklady spojené s uplatněním, kdy žalobce je povinen uhradit soudní poplatek, který závisí na výši nároku, kterého se domáhá. I věřitelský insolvenční návrh je nově spojený se zálohou ve výši 50.000,00 Kč, kterou je povinen složit navrhovatel s podáním insolvenčního návrhu. Tato záloha je ovšem paušální a její výše je konstantní jak pro tisícové pohledávky, tak pro pohledávky miliónové. Navíc i zálohu je možné později v rámci insolvenčního řízení uplatnit jako pohledávku za majetkovou podstatou (k tomu blíže v kapitole 3.4.6.), přičemž soudní poplatek je vůči dlužníku vymahatelný až po jeho pravomocnému přiznání soudem, což může být až po několika letech.

I postavení věřitele je v insolvenčním řízení jistější než u řízení před soudem a to především z časového hlediska, kdy spor o pohledávku může trvat několik let a vidina uspokojení pohledávky může být mizivá. Z časového hlediska je také důležitým faktorem otázka potenciálního pozdějšího uhrazení pohledávky, ale i úhrada nákladů řízení, které vzniknou až v průběhu řízení, kdy s ubíhajícím časem a s rostoucími náklady řízení, bude muset úspěšný účastník ve věci stejně vymáhat pohledávku buď exekuční cestou nebo cestou insolvenčního řízení. Důsledek je tak stejný – vymáhání pohledávky, rozdíl však můžeme odvodit snadno a lze ho spatřovat v reálném čase mezi dobou od podání insolvenčního návrhu/žaloby a rozhodnutí o nich, respektive mezi vydáním pravomocného rozhodnutí o úpadku/odmítnutí (zamítnutí) insolvenčního návrhu a vydáním pravomocného rozhodnutí soudu v rámci nalézacího řízení. V poslední řadě je také rozdíl v tom, že podle vykonatelného rozhodnutí soudu je možné do insolvenčního řízení přihlásit i náklady řízení, které byly věřiteli přiznány v rámci nalézacího řízení. Nejvyšší soud se již také zabýval otázkou podmíněnosti nákladů řízení, které byly do insolvenčního řízení přihlášeny podmíněně, s odkládací podmínkou (tedy na základě toho, zda bude nalézací řízení úspěšné a soud přizná účastníkovi náhradu nákladů řízení).⁵⁸ Pro Nejvyšší soud byla tato podmíněnost natolik nepřesná, že rozhodl, že náklady řízení před pravomocným rozhodnutím o nároku, nelze přihlásit jako pohledávku podmíněnou do insolvenčního řízení. Toto rozhodnutí je sice průlomové, ale dle mého názoru

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 29 ICdo 62/2014

absolutně nereflektuje již tak slabé postavení věřitelů. V situaci, kdy již žalobce (věřitel) činil některé úkony před soudem a vynaložil náklady na uplatnění pohledávky před soudní institucí, nebo v situaci, kdy není o nákladech řízení rozhodnuto, protože se některý z účastníků odvolal, považují za nekorektní nemožnost přihlásit náklady řízení do insolvenčního řízení jen z toho důvodu, že o nich nebylo pravomocně rozhodnuto před soudem právě proto, že byly účelně vynaloženy a již uhrazeny (například náklady spojené s vypracováním znaleckého posudku).

Tyto důvody jsou podle mého jasným impulsem pro věřitele při rozhodování, zda spornou pohledávku „zkusí“ uplatnit v rámci insolvenčního řízení před tím, než podají žalobu u soudu. Například ve věci *M Marketing, s.r.o.*, se věřitel AV Media, a.s., insolvenčním návrhem domáhal zaplacení pohledávky, přičemž jako dalšího věřitele označil společnost MATINATA, s.r.o. Městský soud v Praze tento návrh odmítl s tím, že insolvenční návrh věřitele lze považovat za šikanózní z toho důvodu, že se jedná o spornou pohledávku a věřitel by tak měl pohledávku nejprve uplatnit v nalézacím řízení. Navíc dlužník se už na začátku insolvenčního řízení vyjádřil, že se jedná o šikanu ze strany věřitele, neboť osoby ve společnosti věřitele AV Media, a.s. a věřitele MATINATA, s.r.o. jsou navzájem propojeni, a navíc společnost MATINATA, s.r.o. dříve zpracovávala dlužníkovi účetnictví. Vrchní soud se však neztotožnil s usnesením Městského soudu v Praze a nakonec, i přestože insolvenční soud ani insolvenční správce neměli k dispozici přesné účetnictví dlužníka (společnosti MATINATA, s.r.o. bylo odcizeno), rozhodl soud o úpadku.⁵⁹

4.4 Obrana proti šikanózním insolvenčním návrhům

Nejúčinnějším prostředkem obrany pro „dlužníka“ je aktivní přístup a součinnost s insolvenčním soudem nebo insolvenčním správcem. Subjekt tak může prokázat, že je platebně schopným a nesplňuje předpoklady pro úpadek. Jedině tak může soud důkladně prozkoumat veškeré podklady, jak ze strany insolvenčního navrhovatele, tak ze strany dlužníka.

⁵⁹ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4.10.2017, č.j. MSPH 94 INS 2006/2017-A-56

V první řadě jsou tu instituty insolvenčního zákona, které je možné použít v případech zjevných pochybností o důvodnosti insolvenčního návrhu buď ze strany dlužníka nebo ze strany soudu. Jedná se o předběžná opatření, předběžné posouzení věřitelského návrhu podle § 100a IZ, případně odmítnutí návrhu pro zjevnou bezdůvodnost, složení povinné zálohy až do výše 50.000,00 Kč, uložení pořádkové pokuty, vyškrtnutí ze seznamu dlužníků a náhrada škody. V druhé řadě je následné nárokování škody, která mohla vzniknout v souvislosti s šikanózním insolvenčním návrhem v občanskoprávním řízení, kdy je ochrana poskytována skrze ustanovení o nekalé soutěži nebo potom v adhézním řízení.

4.4.1 Použití institutů insolvenčního zákona

4.4.1.1 Předběžné posouzení

Institut předběžného posouzení se týká pouze věřitelských insolvenčních návrhů. Je to nový institut, který je účinný od 01.07.2017 a dává možnost insolvenčním soudům nezveřejňovat insolvenční návrh, pokud mají pochybnosti o důvodnosti podaného návrhu. Insolvenční soudy však musí rozhodnout nejpozději do následujícího pracovního dne o tom, že se insolvenční návrh nebude zveřejňovat. Toto rozhodnutí má povahu usnesení a pouze se poznamenává do spisu. Opravný prostředek proti němu není přípustný.

V rámci předběžného posouzení musí soud zjistit, zda jsou opravdu dány důvody pro zahájení insolvenčního řízení, nikoli však o tom, zda je podaný návrh důvodný.⁶⁰ Soud zkoumá pouze oprávněnost insolvenčního návrhu a jeho formální a obsahové předpoklady. I po zahájení insolvenčního řízení může soud rozhodnout o odmítnutí přihlášky (například v případě nesplnění uspokojení 30 % výše pohledávek během 5 let).

Lhůta pro předběžné posouzení návrhu je sedmi denní. V této lhůtě si soud může vyžádat další podklady od věřitele nebo vyjádření dlužníka, tak aby byl schopen rozhodnout o dalším postupu. Pokud shledá, že insolvenční návrh není bezdůvodný, zveřejní společně s insolvenčním návrhem vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku.

⁶⁰ Vyhláška ze dne 06.12.2017, č.j. KSHK 15 INS 21551/2017-A-8

Co se týče samotných pochybností o důvodnosti insolvenčního návrhu musí je soud samozřejmě ve svém usnesení o nezveřejnění insolvenčního návrhu odůvodnit. Zákon je však v tomto ohledu laxní, kdy v § 100a odst. 3 IZ je uvedeno, že soud pouze stručně uvede důvody, pro které se insolvenční návrh nebude zveřejňovat. V insolvenčním řízení, sp. zn. KSHK 15 INS 21551/2017, bylo rozhodnuto o nezveřejnění z důvodu podání již druhého insolvenčního návrhu u zdejšího soudu proti dlužníkovi jeho stávajícími či bývalými zaměstnanci. I v rámci insolvenčního řízení, sp. zn. KSHK 15 INS 19355/2017 byly důvody stručně, ale sice konkrétně popsány.⁶¹

Na druhé straně v rámci insolvenčního řízení vedeného u Městského soudu v Praze, sp. zn. MSPH 77 INS 22000/2017, bylo taktéž rozhodnuto o nezveřejnění insolvenčního návrhu, ovšem toto usnesení pouze odkazovalo na ustanovení § 100a IZ bez uvedení dalších důvodů.⁶² V dalším insolvenčním řízení, sp. zn. MSPH 91 INS 915 / 2018, pak pouze soud uvedl důvod neopodstatněnosti.⁶³

Z mého pohledu by soudy měly, alespoň o něco konkrétněji uvádět důvody, které vedou k nezveřejnění insolvenčního návrhu. Ačkoli proti tomuto usnesení není přípustný opravný prostředek, je vždy povinností soudu dbát na přezkoumatelnost jeho rozhodnutí a v případě pouhého odkázání na § 100a IZ lze postup soudu o nezveřejnění insolvenčního návrhu vnímat i jako „postup procesní opatrnosti“.

4.4.1.2 Odmítnutí insolvenční návrhu

Další formou rozhodnutí insolvenčního soudu je odmítnutí insolvenčního návrhu. Důvody pro odmítnutí jsou procesního charakteru a vztahují se především k náležitostem insolvenčního návrhu. Důvodem pro odmítnutí insolvenčního návrhu je tak nesrozumitelnost, neurčitost nebo absence všech náležitostí. V těchto případech soud pak rovnou insolvenční návrh odmítá, aniž by poskytl lhůtu k opravě či doplnění.⁶⁴ V případě, kdy k návrhu pouze nejsou připojeny

⁶¹ Usnesení ze dne 20.10.2017, č.j. KSHK 15 INS 19355/2017-A-2/celk.2

⁶² Usnesení ze dne 05.12.2017, č.j. MSPH 77 INS 22000/2017-A-3

⁶³ Usnesení ze dne 22.01.2018, sp.zn. MSPH 91 INS 915/2018

⁶⁴ Usnesení ze dne 02.10.2017, č.j. KSBR 32 INS 17935 / 2017-A-7

všechny deklarované přílohy či chybí stanovené náležitosti příloh, soud vždy vyzve navrhovatele k odstranění vad a určí lhůtu maximálně sedmi dnů k doplnění insolvenčního návrhu. Pokud tak navrhovatel neučiní, insolvenční soud rozhodne o odmítnutí insolvenčního návrhu. V případě vady petitu insolvenčního návrhu však nejde o způsobilý důvod k odmítnutí insolvenčního návrhu.⁶⁵

Zároveň nelze přistupovat k odvolání proti odmítnutí insolvenčního návrhu způsobem, kterým by byl doplněn původní insolvenční návrh, jelikož připuštěním možnosti doplňovat insolvenční návrh až v rámci odvolání by popřelo logiku věci.⁶⁶ Pokud má insolvenční navrhovatel zájem na zahájení insolvenčního řízení, je nutné podat nový insolvenční návrh.

4.4.1.3 Odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost

Tento procesní institut zakotvený v § 128a IZ byl novelou č. 64/2017 Sb., také doplněn a rozšířen. Samotný § 128a IZ byl do insolvenčního zákona vtělen novelou č. 334/2012 Sb., s účinností do 1.11.2012. Jeho účelem je především možnost soudu v sedmi denní lhůtě odmítnout věřitelský insolvenční návrh, kdy tento návrh sleduje jiný účel než řešení úpadku dlužníka. Zákonem jsou demonstrativně vymezeny důvody, které jsou považovány za zjevně bezdůvodné. Jedná se o situaci, kdy věřitel není aktivně legitimován podat insolvenční návrh ve smyslu § 129 odst. 2 IZ a § 143 odst. 3 IZ nebo jeho pohledávka není splatná⁶⁷, dále v případě kdy je insolvenční návrh podán opakovaně osobou, která nesplnila povinnosti vyplývající z předchozího insolvenčního řízení (uložení pořádkové pokuty), a nakonec v případě kdy insolvenční navrhovatel zjevně sleduje insolvenčním návrhem jiný účel než řešení úpadku dlužníka. Od 1.7.2017 bylo mezi důvody přidáno písm. d), které za zjevnou bezdůvodnost považuje nezaplacení povinné zálohy v případě věřitelského insolvenčního návrhu.

Zmíněnou novelou č. 64/2017 Sb., byla v odst. 3 výrazně zvýšena pokuta, kterou může soud udělit insolvenčnímu navrhovateli a to až do výše 500.000,00

⁶⁵ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL L. Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 386

⁶⁶ Tamtéž

⁶⁷ HÁSOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 388

Kč (do 30.06.2017 se jednalo o 50.000,00 Kč). Dále se v odst. 4 objevil nový institut zákazu opakovaných insolvenčních návrhů v době 6 měsíců od rozhodnutí o odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost. Výjimka je stanovena v případě, pokud bude insolvenční návrh odmítnut pro složení povinné zálohy ve smyslu § 128 a odst. 2 písm. d) IZ. Nakonec odst. 5 se věnuje situaci, kdy by insolvenční soud v předchozí fázi řízení rozhodl o předběžném posouzení insolvenčního návrhu ve smyslu § 100a IZ a následně rozhodl o odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost. V tom případě je předmětné usnesení doručeno pouze insolvenčnímu navrhovateli a dlužníkovi a vůbec se nezveřejňují v insolvenčním rejstříku.

Ovšem základním vztahem mezi § 128 IZ a § 128a IZ je subsidiarita § 128 IZ, což vyplývá i z komentářové literatury, kdy samotným předpokladem pro vydání usnesení o odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost je skutečnost, že byl podán bezvadný návrh, který není možné odmítnout podle § 128 IZ.⁶⁸ Zároveň tvrzení o šikaně, že insolvenční návrh je zjevně bezdůvodný a směřuje pouze k poškozování práv dlužníka, musí být prokázané dlužníkem.⁶⁹ V této souvislosti poskytl vyjádření i Ústavní soud, který řešil spor stěžovatelky, která v řízení namítala zjevné zneužívání insolvenčních návrhů, ovšem insolvenční soudy se s jejím tvrzením dostatečně nevypořádaly. Ústavní soud, tak rozhodnutí insolvenčních soudů zrušil a ve svém nálezu pak judikoval, že „...zákonem konstruovaná zjevná bezdůvodnost insolvenčního návrhu je však spojena s demonstrativním výčtem jednotlivých skutkových podstat. Je tak v pravomoci insolvenčního soudu konstruovat i jiné podobné skutkové podstaty zjevné bezdůvodnosti, nad rámec výslovného ustanovení insolvenčního zákona, byť v rozsahu daném zásadou ejusdem generis. Tato pravomoc insolvenčního soudu spojená s relativně výraznou možností diskrece určení, zda jde o zjevnou bezdůvodnost, je na druhou stranu kompenzována obecnými požadavky na kvalitativní stránky rozhodnutí. Pokud dlužník předloží relevantní důkazy, že insolvenční návrh má šikanózní povahu, resp. spočívá ve zneužití práva věřitele [ustanovení § 128a odst. 2 písm. c) insolvenčního zákona], pak je povinností

⁶⁸ HÁSOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 387

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18.12.2013, sp. zn. 29 NSČR 116/2013

insolvenčního soudu vysvětlit, proč se s tímto tvrzením neztotožňuje.“⁷⁰ Je otázkou, zda tento institut naplňuje svůj účel, když soudy o odmítnutí návrhu rozhodují ve fázi, kdy zpravidla nemají dostatek podkladů k rozhodnutí o šikanózním výkonu práva.⁷¹ Stejně tak, když soud posuzuje opakovanost insolvenčního návrhu, která by mohla být považována za šikanózní výkon práva, musí se jednat o alespoň třetí podaný insolvenční návrh, tak aby soud mohl rozhodnout o jeho zjevné bezdůvodnosti podle § 128 a IZ.⁷²

V této věci bych pouze poznamenala, že tvrzená pohledávka věřitele, která neobsahuje uznání dlužníka nebo prohlášení jiné osoby o svolení k vykonatelnosti ve smyslu § 105 odst. IZ, je důvodem pro odmítnutí návrhu podle § 128 IZ, když věřitel požadované přílohy nedoplní v zákonné lhůtě.⁷³

4.4.1.4 Zamítnutí insolvenčního návrhu

V případě, kdy nejsou naplněny veškeré podmínky pro rozhodnutí o úpadku dlužníka, soud insolvenční návrh zamítne podle § 143 odst. 1 IZ. Jedná se o zákonné podmínky stanovené § 3 odst. 1, odst. 2 IZ a odst. 4 IZ. Zákon zároveň přidává další požadavek k podmínce mnohosti věřitelů, která chrání osoby před šikanózními insolvenčními návrhy. Za další osobu věřitele se totiž nepovažuje ta osoba, na kterou byla převedena některá z pohledávek insolvenčního navrhovatele v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu nebo po zahájení insolvenčního řízení.

Ustanovení § 143 odst. 3 IZ řeší tzv. druhotnou platební neschopnost, která zmírňuje účinky zákonných podmínek § 3 odst. 1 IZ a zakotvuje možnost liberace pro dlužníka, kdy dlužník prokáže, že jeho platební neschopnost vznikla v důsledku protiprávního jednání třetí osoby a že lze předpokládat, že platební

⁷⁰ Nález ÚS ze dne 13.10.2016, sp. zn. III. ÚS 1589/15

⁷¹ Například v roce 2015 soud ani v jednom případě neshledal zjevnou bezdůvodnost insolvenčního návrhu. To vyplývá ze statistiky přehledu o délce soudního řízení ode dne nápadu do právní moci rozhodnutí pro insolvenční řízení za rok 2015, která je zveřejněna Ministerstvem spravedlnosti, dostupné online z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statisticky-ch-listu.html>

⁷² Usnesení Vrchního soudu v Praze, č.j.. 3 VSPH 1791/2012-A-12

⁷³ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 07.12.2017, č.j. MSPH 77 INS 22000/2017-A-7

neschopnost odvrátí do 3 měsíců po splatnosti pohledávek. Může se jednat o nezaplacení splatné pohledávky dlužníka nebo jiné protiprávní jednání třetí osoby, i například ve formě trestného činu nebo přestupku.⁷⁴

Zamítnutí i odmítnutí věřitelského insolvenčního návrhu pak dále souvisí s odpovědností insolvenčního navrhovatele za škodu nebo jinou újmu ve smyslu § 147 IZ. Pokud by ale věřitel prokázal, že k zamítnutí insolvenčního návrhu došlo z důvodu výše uvedeného, měl by se z náhrady škody vyvinít, pokud prokáže, že pohledávka po právu existovala.⁷⁵

4.4.1.5 Záloha na náklady řízení

Smyslem tohoto institutu je především umožnit insolvenčnímu správci výkon jeho funkce, předejít hrozbě nedostatku finančních prostředků a poskytnout záruku úhrady alespoň minimálně předpokládaných nákladů insolvenčního řízení.⁷⁶

Za účelem kladného posouzení věřitelského insolvenčního návrhu má věřitel povinnost vždy s podáním insolvenčního návrhu proti právnické osobě nebo fyzické osobě-podnikateli zaplatit zálohu na náklady insolvenčního řízení ve výši 50.000,00 Kč. Pokud tuto povinnost nesplní, je jeho insolvenční návrh odmítnut pro zjevnou bezdůvodnost ve smyslu § 128a odst. 2 písm. d) IZ. V praxi může být dokladem pro zaplacení zálohy platební poukázka, realizovaný příkaz k úhradě platby, atd.

Před účinností novely č. 64/2017 byla záloha na náklady řízení fakultativní, jejíž oprávněnost a výši posuzoval soud vždy v jednotlivých případech zvlášť. Podle současné právní úpravy může soud i v případech nestanovených § 108 odst. 1 IZ uložit insolvenčnímu navrhovateli uhrazení zálohy na náklady řízení. Pak ale soud musí odůvodnit své rozhodnutí o uložení této povinnosti.⁷⁷

⁷⁴ HÁSOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 488

⁷⁵ RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 256

⁷⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. VSPH 850/2010-A-13

⁷⁷ Srov. Usnesení ze dne 25.09.2017, č.j. MSPH 96 INS 6958/2017-A-15

V případě, kdy věřitel osvědčí legitimní důvod pro tvrzenou pohledávku a soud rozhodne o úpadku, může věřitel uhrazenou zálohu přihlásit do insolvenčního řízení jako pohledávku za majetkovou podstatou. Tato možnost je předpokládána zákonem, konkrétně § 108 odst. 5 IZ a § 163 odst. 1 písm. d) IZ. V souvislosti s dodatečným přihlášením pohledávky si dovoluji poznamenat poznámku T. Richtera, která souvisí s dalšími „dodatečnými“ náklady, které mohou vzniknout věřiteli při podávání insolvenčního návrhu, a které se nepovažují za pohledávky za majetkovou podstatou. Jedná se o „transakční“ náklady věřitelů, které jsou spojeny s opatřováním vykonatelných rozhodnutí nebo notářským či exekutorským zápisem se svolením k vykonatelnosti nebo potvrzení auditora, soudního znalce nebo daňového poradce, že navrhovatel o pohledávce účtuje.

4.4.1.6 Jistota

Dlužník se může domáhat toho, aby soud předběžným opatřením uložil insolvenčnímu navrhovateli povinnost zaplacení jistoty v případě možného rizika vzniku škody nebo jiné újmy, která by dlužníkovi mohla vzniknout bezdůvodným zahájením insolvenčního řízení.⁷⁸ Zároveň zákon předpokládá, že nesplněním této povinnosti bude insolvenční návrh „neúplný“ a tedy vznikne důvod pro jeho odmítnutí ve smyslu § 202 odst. 5 IZ. Podání návrhu na vydání předběžného opatření je dispozitivní úkon a dlužník ho musí učinit při prvním podání vůči insolvenčnímu soudu (vyjádření k insolvenčnímu návrhu), kde samozřejmě musí uvést veškeré důvody, ve kterých spatřuje riziko vzniku škody a k tomu doložit příslušné důkazy.⁷⁹ Důvodem pro složení jistoty může být i opakované podávání insolvenčních návrhů, kterými zcela jistě není naplňován smysl insolvenčního zákona.⁸⁰

Co se týče výše jistoty, odkazuje insolvenční zákon na použití ustanovení o předběžném opatření v občanském soudním řádu, kde je v § 75b odst. 1 o.s.ř. stanoveno, že k zajištění náhrady škody je navrhovatel povinen složit jistotu ve

⁷⁸ KOZÁK, J., DADAM, A. PACHL, L. Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 236

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze, č.j. 1 VSPH 1281/2014-A-16

výši 10 000 Kč a ve věcech týkajících se vztahů mezi podnikateli vyplývajících z podnikatelské činnosti ve výši 50 000 Kč.⁸¹

4.4.1.7 Náhrada škody podle insolvenčního zákona

Základním předpokladem pro domáhání se náhrady škody podle insolvenčního zákona je odmítnutí, zamítnutí nebo zastavení řízení o insolvenčním návrhu vinou navrhovatele. Presumpce viny insolvenčního navrhovatele se předpokládá, a v případě zahájení řízení o náhradě škody pak leží pouze na straně navrhovatele, aby dokázal, že insolvenční řízení skončilo z jiného důvodu. Například *jestliže prokáže, že v době zamítnutí insolvenčního návrhu jeho splatná pohledávka proti dlužníku po právu existovala*.⁸² Osobou žalovanou je pak ten, kdo byl insolvenčním navrhovatelem v rámci insolvenčního řízení.

Škodou se pak rozumí majetková i nemajetková újma, ovšem vyčíslení škody je možné pouze v penězích anebo v jiné formě v případě způsobení nemajetkové újmy, která může spočívat v ochraně dobrého jména nebo ochraně pověsti.⁸³ Zároveň je žalobci dána 6ti měsíční propadná lhůta ode dne, kdy mu bylo doručeno rozhodnutí o skončení insolvenčního řízení. Žalobu o náhradu škody podává žalobce podle obecně platných ustanovení o příslušnosti podle občanského soudního řádu.⁸⁴ Základním předpokladem úspěchu nároku náhrady škody je i dokázání příčinné souvislosti mezi odmítnutím či zamítnutím insolvenčního návrhu a majetkovou či nemajetkovou újmou. Jelikož insolvenční zákon není v tomto ohledu konkrétní, musí se použít ustanovení občanského zákoníku o náhradě škody.⁸⁵

⁸¹ Viz také Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, č.j. 3 VSOL 444/2012-B-34

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2012, sp. zn. 29 NSČR 15/2010

⁸³ HÁSOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 503

⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 4 Nd 304/2010 ve srovnání s článkem POHL, Tomáš. Odpovědnost za škodu podle insolvenčního zákona. Bulletin advokacie. 2010, č. 7-8, s. 33-42

⁸⁵ HÁSOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 503

4.4.1.8 Vyškrtnutí dlužníka ze seznamu dlužníků

Podle § 425 IZ může insolvenční soud na žádost dlužníka vyškrtnout údaje ze seznamu dlužníků a zneprístupnit tak údaje v insolvenčním rejstříku po uplynutí 5 let od nabytí právní moci rozhodnutí, jímž bylo skončeno insolvenční řízení. Zákon však tuto možnost dává i dlužníkům před uplynutím 5ti leté lhůty, za předpokladu, že insolvenční návrh byl odmítnut pro zjevnou bezdůvodnost nebo pro vady, nebo byl insolvenční návrh zamítnut, nebo protože bylo insolvenční řízení zastaveno pro nedostatek podmínek řízení. V těchto případech má dlužník možnost podat žádost o vyškrtnutí po uplynutí 3 měsíců od právní moci rozhodnutí.

Tato možnost podat žádost o vyškrtnutí dříve než po uplynutí 5ti leté lhůty byla do § 425 IZ zakotvena novelou č. 334/2012 Sb. s tím, že účelem měla být další procesní obrana proti šikanózním insolvenčním návrhům. Nemyslím si však, že toto ustanovení má takový potenciál co se týče využitelnosti v praxi. Zneprístupnění údajů by mělo nastat již v první fázi insolvenčního řízení, tedy od dojití insolvenční návrhu soudu. To, že dlužníci mají možnost žádat o zneprístupnění údajů až po tom, co byly zveřejněny, pozbývá účelu a ztrácí smysl pro poškozené osoby, které byly postiženy šikanózním insolvenčním návrhem.

4.4.2 Použití institutů z jiných zákonů

4.4.2.1 Trestněprávní rovina

Insolvenční zákon stanoví mnoho povinností, které musí být splněny jak ze strany dlužníka, příp. věřitele, tak ze strany insolvenčního správce. Jejich nesplnění se ovšem nemusí vázat pouze na náhradu škody, ale i na trestní odpovědnost. Samotný trestní zákoník ve své zvláštní části v hlavě V. rozeznává tzv. úpadkové trestné činy, ale není vyloučena možnost spáchání i jiných souvisejících trestných činů (a v souvislosti s šikanózními insolvenčními návrhy to jsou zpravidla jiné než úpadkové trestné činy). Klíčovou normou je tedy samotný insolvenční zákon, od něhož se bude dovozovat protiprávnost některých činů podle § 13 odst. 1 TrZ.⁸⁶ Jak ale zdůraznil F. Púry, neexistuje žádný trestný

⁸⁶ PÚRY, F. Úpadkové trestné činy v České republice. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 29

čin se zvláštní skutkovou podstatou trestného činu, která by byla speciálně zaměřena k postihu zcela nedůvodně (podvodně) zahájeného insolvenčního řízení.⁸⁷ Mezi úpadkové trestné činy řadíme poškození věřitele, zvýhodnění věřitele, způsobení úpadku, porušení povinnosti v insolvenčním řízení a pletichy v insolvenčním řízení. Poškozený se tak může domáhat náhrady škody v trestním řízení nebo na vydání bezdůvodného obohacení ve smyslu § 228 a § 229 TrŘ, na což bude mít zásadně vliv výsledek insolvenčního řízení.⁸⁸ Je ovšem nutné připomenout, že trestní řízení ovládá zásada subsidiarity trestní represe, a tak by osoba nejdříve měla zvážit mimotrestní opatření, například ve formě již zmíněné náhrady škody podle insolvenčního zákona.⁸⁹

Samotný vztah mezi trestním a insolvenčním řízením není zcela vyjasněn. Jedinou zmínku o něm najdeme v § 266 odst. 1 písm. a) IZ, který říká, že prohlášením konkurzu se nepřerušuje trestní řízení. Stále ovšem platí, že po dobu trvajících účinků spojených s okamžikem zahájeného insolvenčního řízení nelze zahájit trestní (adhézní) řízení, jelikož tvoří překážku pro rozhodnutí ve věci v adhézním řízení.⁹⁰

Co se týče dokazování ve věci úmyslného zneužití insolvenčního návrhu a tedy zjevného poškození práv druhé strany, musí být prokázán přímý úmysl. Jedině takto prokázaná subjektivní stránka pachatele může naplňovat skutkovou podstatu trestného činu. S tím souvisí i motiv pachatele k takovému jednání, může se jednat o vztahy mezi pachatelem a poškozeným, jejich dřívější spory, atd. Pouhý omyl při podání vadného insolvenčního návrhu, který zasáhl do práv druhé strany, zakládá pouze civilně právní odpovědnost.⁹¹

V první řadě je nutné si vyjasnit, zda šikanózním insolvenčním návrhem je způsobena majetková či nemajetková újma, což je důležité pro samotnou kvalifikaci trestného činu. K tomu se blíže vyjádřil Nejvyšší soud, který

⁸⁷ PÚRY, F. Některé souvislosti insolvenčního práva s trestní odpovědností a adhézním řízením. *Trestněprávní revue*. 2017, č. 10, s. 221-229

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ § 147 IZ

⁹⁰ K tomu blíže viz kapitola 9.4, PÚRY, F. *Úpadkové trestné činy v České republice*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 192 spolu se s. 31

⁹¹ SOKOL, T. Mezi insolvenčním a trestním řízením. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 6, s. 34-36

konstatoval, „že podání šikanózního insolvenčního návrhu může vést právě k porušení nemajetkových práv. Na druhou stranu však bude soud povinen vyloučit ty aspekty jednání obviněného, jež mají povahu narušení majetkových práv poškozené společnosti, a to včetně snahy se na její úkor, tedy z jejího majetku obohatit.“⁹² V této věci Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí okresního soudu, který právě rozhodl o spáchání trestného činu poškození cizí věci dle § 181 odst. 1 písm. a) TrZ, kterého se dopustí ten, *kdo způsobí vážnou újmu na právech tím, že uvede někoho v omyl.* Nejvyšší soud zrušil toto rozhodnutí především kvůli rozporuplnému odůvodnění rozsudku Okresního soudu, kde soud zařadil mezi nemajetkovou újmu způsobenou insolvenčním návrhem také povinnost zdržet se nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet, a pokus obou obviněných získat pro sebe majetkový prospěch ve výši uplatněné pohledávky. Jenže tyto důvody představují spíše majetkovou újmu, a tak je nelze podřadit pod „vážnou újmu na právech“ ve smyslu § 181 odst. 1 písm. a) TrZ, a proto se tedy nemůže jednat o trestní čin poškození cizí věci. K tomu dále Nejvyšší soud uvedl, že „lze ještě připustit, že např. nerealizování obchodních transakcí anebo neposkytnutí úvěru jsou až sekundárním důsledkem zásahu do práva na dobrou pověst, ovšem povinnost zdržet se nakládání s majetkovou podstatou se všemi jejími negativními následky zcela určitě nemá původ v jakémkoliv předcházejícím zásahu do nemajetkových práv poškozené společnosti.“⁹³ Pro úplnost dodávám, že ve věci stále nebylo pravomocně rozhodnuto v době odevzdání této práce.

V souvislosti se zjevně bezdůvodně podaným insolvenčním návrhem je přelomový rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014, kdy soud rozhodl o trestní odpovědnosti za způsobenou nemajetkovou újmu v případě podání neoprávněného šikanózního insolvenčního návrhu, *jehož účelem nebylo řešení úpadkové situace dlužníka, ale snaha o nezákonné obohacení navrhovatele.*⁹⁴ Nejvyšší soud shledal v jednání pachatele naplnění trestného činu pomluvy § 184 TrZ, tím že jeho návrh na zahájení insolvenčního řízení byl

⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1575/2016

⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1575/2016

⁹⁴ FECHTNER, D. Šikanózní insolvenční návrh jako trestný čin. In: [pravniprostor.cz](http://www.pravniprostor.cz) [online] 11.01.2016. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/judikatura/obchodni-pravo/sikanozni-insolvencni-navrh-jako-trestny-cin> (cit. 21.02.2017)

založen na smyšlených a neexistujících skutečnostech, jež byly navrhovatelem jen účelově uvedeny se záměrem vyvolat důsledky spojené s podáním takového návrhu, zejména aby byly do insolvenčního rejstříku, který je informačním systémem dostupným na veřejné datové síti, zaneseny a v něm uvedeny nepravdivé skutečnosti nasvědčující tomu, že je údajný dlužník v úpadku, může dojít k vážným důsledkům (např. ohrožení jeho konkurenceschopnosti v důsledku ztráty důvěry a dobrého jména u klientů a obchodních partnerů apod.).⁹⁵ A zároveň shledal i naplnění skutkové podstaty vydírání § 175 TrZ, když pachatel chtěl poškozeného donutit k plnění závazku nedovoleným způsobem tím, že mu hrozil pohružkou jiné těžké újmy.

V poslední řadě bych ráda citovala možnost zakotvení nové skutkové podstaty, kterou navrhl F. Púry, a která právě dopadá na situace spojené s šikánozními insolvenčními návrhy.

§ 225

- (1) Kdo v insolvenčním řízení maří nebo hrubě ztěžuje výkon funkce insolvenčního správce, a tím ohrozí účel insolvenčního řízení, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti.
- (2) *Stejně bude potrestán ten, kdo*
 - a) *podá insolvenční návrh, aby dosáhl rozhodnutí soudu o prohlášení úpadku dlužníka, přestože k tomu nejsou splněny podmínky podle jiného právního předpisu nebo*
 - b) *uplatní v insolvenčním řízení neexistující pohledávku, nadhodnocenou pohledávku nebo pohledávku jejíž zajištění neodpovídá skutečnosti*⁹⁶

4.4.2.2 Občanskoprávní rovina

Jak už bylo zmíněno v předešlé kapitole, porušením povinnosti vyplývající z insolvenčního zákona je v první řadě založena civilněprávní odpovědnost a až subsidiárně trestněprávní odpovědnost. Instituty deliktů závazkového práva jsou

⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2015, č.j. 8 Tdo 1352/2014-38

⁹⁶ PÚRY, F. Některé souvislosti insolvenčního práva s trestní odpovědností a adhezním řízením. Trestněprávní revue. 2017, č. 10, s. 221-229

upraveny ve zvláštní části občanského zákona č. 89/2012 Sb., a zvláště je potom uvedena náhrada škody ve smyslu § 147 podle insolvenčního zákona.

4.4.2.2.1 Ochrana proti nekalé soutěži

Tento institut se dotýká pouze těch osob, které vystupují v hospodářském styku. Tento pojem však musíme chápat v širším slova smyslu jako tzv. soutěžní vztah, kdy ve vztahu soutěžitelů jsou všechny subjekty, které působí v podobných nebo navzájem substituovaných oborech.⁹⁷ V případě šikanózních insolvenčních návrhů jsou to pak věřitelé v postavení insolvenčních navrhovatelů, kteří se tak pokouší zdiskreditovat postavení svého konkurenta, co je zásadně v rozporu s dobrými mravy. Pro kvalifikaci nekalé soutěže je důležitá především způsobilost způsobit nekalé jednání, nikoli samotný vznik újmy.⁹⁸ Konkrétně lze šikanózní výkon práva podřadit pod zlehčování, který je dále upraven v § 2984 ObčZ, který stanoví, že zlehčování je jednání, jímž soutěžitel uvede nebo rozšiřuje o poměrech, výkonech nebo výrobku jiného soutěžitele nepravdivý údaj takového charakteru, který je způsobilý tomuto soutěžiteli přivodit újmu.⁹⁹ Nejvyšší soud se už několikrát vyjadřoval k situaci, kdy se věřitelé snažili získat prostřednictvím inzerce informace o dalších věřitelích dlužníka pro ověřování podmínek (pluralita věřitelů) k podání insolvenčního návrhu. Tento postup však shledal soud jako „legální hrozbou s úmyslem přivodit subjektu újmu.“¹⁰⁰ V dalším případě pak Nejvyšší soud řešil spor, kdy sám věřitel přiznal, že inzerát nezveřejňoval v úmyslu podání insolvenčního návrhu, ale pouze z důvodu poškození daného subjektu.¹⁰¹

⁹⁷ HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§2005-3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s.1772

⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. NS 32 Cdo 139/2008

⁹⁹ KOHOUT, M. Obchodní právo I. Obecná část, soutěžní právo, insolvence, duševní vlastnictví. 1. vydání. Praha: Univerzita Jana Ámose Komenského Praha, 2016, s. 107

¹⁰⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 3 Cmo 21/98

¹⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 23 Cdo 1924/2012

4.4.2.2 Ochrana dobré pověsti

Pojem „dobrá pověst“ již není upraven v občanském zákoníku a veškeré zásahy nemajetkové povahy na úkor právnické osoby řeší pouze institut nekalé soutěže skrze některé dílčí případy vyjmenované v občanském zákoně.¹⁰²

4.4.3 Poctivost dlužníkovy záměru

Tento institut je zakotven v § 395 odst. 1 IZ, který říká, že soud zamítne návrh dlužníka na povolení oddlužení, jestliže je jím sledovaný nepoctivý záměr dlužníka. O poctivosti dlužníkovy záměru rozhoduje vždy soud a je zcela na jeho uvážení, jak se vypořádá s každým jednotlivým případem oddlužení.¹⁰³ Soud má například i právo zjišťovat kauzu smluv, na základě kterých došlo k převodu peněz třetím osobám, ovšem uzavřených se samotným dlužníkem nebo další použití peněžních prostředků.¹⁰⁴

Zároveň se o nepoctivý záměr jedná, pokud soud zjistí, že v rozhodné době došlo k pravomocnému odsouzení dlužníka za trestný čin majetkové či hospodářské povahy, přičemž soud nemusí zkoumat další skutečnosti ohledně spáchání trestného činu. Postačí tak pouhá existence záznamu v trestním rejstříku.¹⁰⁵

Zkoumání záměru dlužníka má navíc soud právo zjišťovat až do skončení insolvenčního řízení, nejen při podání návrhu na povolení oddlužení.¹⁰⁶ V této souvislosti bylo judikováno, že o nepoctivý záměr dlužníka se jedná také pokud se dlužník nesnaží maximalizovat své příjmy, kdy si bere neplacené volno a jedná

¹⁰² BERGELOVÁ, L. Zneužívání insolvenčního řízení a obrana proti němu. UK Praha: Rigorozní práce, 2016, s. 71

¹⁰³ HÁSOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1260

¹⁰⁴ Srov. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 2 VSOL 184/2010-A-13 ve věci sp. zn. KSBR 37 INS 2460/2010

¹⁰⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, č.j. 2 VSOL 181/20099-A-14

¹⁰⁶ Srov. Usnesení Vrchního soudu v Praze, č.j. 3 VSPH 463/2010-B-113 ve věci sp. zn. MSPH 93 INS 1923/2008

tak bez vážného důvodu a lehkomyšlně používá peněžní prostředky pouze na úhrady svých vlastních potřeb, nikoli závazků věřitelů.¹⁰⁷

Základním účelem insolvenčního řízení je možnost řešení tíživé finanční situace, kdy dlužníci, ať už to jsou fyzické či právnické osoby, nemají dostatečné finanční prostředky na splácení svých závazků. Zákonodárce jim tak umožnil při splnění určitých podmínek řešení, a to prostřednictvím insolvenčního zákona. V tom můžou však někteří spatřovat i možnost, jak se vyhnout splácení svých závazků či jinak zneužívat insolvenčního zákona ve svůj prospěch. Tento institut by měl tato jednání regulovat a záleží na zcela konkrétních okolnostech, zda soud bude či nebude spatřovat nepoctivý záměr dlužníka v insolvenčním návrhu.

I když je zákon striktní v povinnostech dlužníka, je naopak velice vágní k přístupu odpovědnosti za porušení dané povinnosti. Navíc dlužník má po rozhodnutí o povolení oddlužení nebo reorganizace neomezené dispoziční právo ke svému majetku a je osobou s dispozičním oprávněním ve smyslu § 229 odst. 3 písm. d) a e) IZ. Rozporuplnost zákona je v tomto ohledu velice viditelná a snaha zákonodárce o nápravu velice laxní. Nicméně s novelou č. 64/2017 byla stanovena nová povinnost pro dlužníky - fyzické osoby, která se pojí s podáváním insolvenčních návrhů, a která je dle mého názoru způsobilá řešit problém s nepoctivým záměrem dlužníka. Od 1.7.2017 musí být dlužnický insolvenční návrh sepsán osobou oprávněnou ve smyslu § 390a IZ, čímž dochází k jakési preventivní kontrole obsahu insolvenčních návrhů.

¹⁰⁷ Srov. Usnesení Vrchního soudu v Praze, č.j.1 VSPH 1774/2012-B-18 ve věci sp. zn. MSPH 98 13383/2012

5 Souběh exekučního a insolvenčního řízení

Obě tato řízení mají podobný účel, a to vymožení pohledávky dlužníka, který není schopen plnit své závazky. Základní rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že exekuční řízení ovládá princip individuálního upokojení věřitele, naopak v insolvenčním řízení se jedná o kolektivní uspokojování věřitelů.¹⁰⁸ S ohledem na komentářovou literaturu a soudní judikaturu lze však s jistotou říci, že v případě souběhu má insolvenční řízení přednost před řízením exekučním, což ostatně vyplývá i z § 109 odst. 1 písm. c) odst. 6 IZ, kdy exekuční řízení lze nařídít či zahájit, ale nelze jej provést. To ovšem nebrání tomu, aby soudní exekutor mohl veškeré úkony směřovat ke zjištění majetku dlužníka, a popřípadě dál vydávat exekuční příkazy.¹⁰⁹

Jak již bylo nastíněno, v § 109 odst. 1 písm. b) IZ je zakotveno, že s okamžikem zahájení insolvenčního řízení je spojena skutečnost, která brání v provedení exekučního řízení či výkonu rozhodnutí, které by postihovalo majetek dlužníka. Výjimkou jsou však pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky na roveň jim postavené, kterou jsou taxativně vymezené v § 168 a § 169 IZ, pro které lze vést výkon rozhodnutí či exekuci pouze na základě rozhodnutí insolvenčního soudu. Smysl tohoto ustanovení je zcela jasný, a je zakotven i v § 5 písm. b) IZ, který říká, že věřitelé jsou si rovni a tedy i jejich právo na uspokojení pohledávek je stejné. Pokud by řízení ve výkonu rozhodnutí či exekuční řízení nebylo přerušeno, tato zásada by byla porušena, neboť jeden věřitel by byl navíc uspokojován v rámci exekučního řízení, např. výkonem srážky ze mzdy. Soudní exekutor má navíc povinnost z důvodu zachování této zásady převést veškeré platby, které vymohl v rámci výkonu exekučního řízení po rozhodnutí úpadku insolvenčnímu správci podle § 46 odst. 7 exekučního řádu (k této problematice více v následující kapitole). Tuto povinnost má i od okamžiku zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení podle § 109 odst. 1 písm. c) IZ.

¹⁰⁸ WOLFOVÁ, J., ŠTIKA, M. Soudní exekuce, 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 305

¹⁰⁹ WOLFOVÁ, J., ŠTIKA, M. Soudní exekuce, 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 308

5.1 Šikanózní dlužnický insolvenční návrh

Tohoto pravidla souběhu insolvenčního a exekučního řízení je však možné snadno zneužít, a to právě ve prospěch dlužníka, kdy dochází k blokaci exekučního řízení, zejména před termínem konání dražby. Pak lze i tyto insolvenční návrhy dlužníků, které sledují nepoctivý záměr (viz kapitola 3.4.3), považovat za šikanózní (šikanózní dlužnický insolvenční návrh). Jedinou možnou obranou je použití předběžného opatření dle § 82 odst. 2 IZ, kterým může soud omezit účinky § 109 odst. 1 písm. c) IZ. Aby soud návrhu na předběžné opatření vyhověl, musí návrhovač prokázat, že dlužník měl v úmyslu vyhnout se zpeněžení majetku, v důsledku čehož podal sám na sebe insolvenční návrh.¹¹⁰ Samotný institut předběžného opatření byl do insolvenčního zákona včleněn novelou č. 334/2014 Sb.

Blíže se k šikanóznímu dlužnickému návrhu vyjadřuje Vrchní soud v Praze ve svém usnesení, č.j. MSPH 93 INS 33453/2013,1 VSPH 2187/2013-A-15 ze dne 20.1.2014 kde uvedl, že „*smyslem § 82 odst. písm. b) IZ je eliminovat účinky vyvolané nepoctivými insolvenčními návrhy, tedy omezit účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení uvedené v § 109 odst. 1 písm. b) a písm. c) IZ. Účelem tohoto zákonného ustanovení je zabránit pokusům o zneužití insolvenčního řízení a účinků spojených s jeho zahájením k poškozování zájmu třetích osob nebo dlužníka. U dlužnických insolvenčních návrhů může jít zejména o záměr blokovat exekuční řízení insolvenčními návrhy, jež nejsou míněny vážně a jejichž jediným účelem je dosáhnout účinků zahájení insolvenčního řízení dle § 109 odst. 1 písm. c) IZ. Proto insolvenční zákon v § 82 odst. 2 písm. b) IZ upravuje možnost předběžným opatřením omezit z důvodů hodných zvláštního zřetele způsobem stanoveným v předběžném opatření některý z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení uvedený mimo jiné v § 109 odst. 1 písm. c) IZ, neodporuje-li to společnému zájmu věřitelů.*“ Lze tak vycházet z toho, že pro úspěšnost návrhu předběžného opatření musí předcházet podání alespoň dvou

¹¹⁰ V usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24.06.2015, č.j. MSPH 93 INS 15606/2015-A-11 nebylo vyhověno návrhu soudního exekutora na předběžné opatření co do omezení účinků insolvenčního zákona, neboť insolvenční návrh nebyl podán opakovaně a nebylo tak prokázáno, že má mařit průběh insolvenčního řízení. Viz také Vrchní soud v Olomouci v rozhodnutí č.j. KSOS 25 INS 8199/2013, 3 VSOL 355/2013-A-19 ze dne 19.7.2013

insolvenčních návrhů, tak aby byla prokázána účelovost a maření exekučního řízení.¹¹¹

Následné rozhodnutí insolvenčního soudu o insolvenčním návrhu je buď odmítavého charakteru, kdy insolvenční návrh neobsahuje veškeré náležitosti podle § 104 IZ, nebo zamítavého charakteru, kdy zákon i předpokládá možnost zamítnutí insolvenčního návrhu z důvodu že je jím sledován nepoctivý záměr podle § 395 odst. 1 písm. a) IZ.

I přestože v podstatě neexistuje zákonná obrana proti tomuto typu dlužnických insolvenčních návrhů ve srovnání s institutou předběžného posouzení či odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost u věřitelských insolvenčních návrhů¹¹², kromě již zmíněného předběžného opatření se alespoň zpřísnily podmínky pro podávání dlužnických insolvenčních návrhů. Tuto regulaci lze považovat ze strany zákonodárce k opatření vedoucí k omezení zneužívání insolvenčních návrhů a spočívá v osobě, která je oprávněna podat insolvenční návrh za dlužníka. Jak uvádí i samotná důvodová zpráva k novele č. 64/2017 Sb. „*fyzické osoby nezřídka využívají (vadný) dlužnický insolvenční návrh jako nástroj maření exekučního řízení (resp. nařízené dražby). Na tyto případy pamatuje § 390a, když sepis a podání insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení podle § 390 odst. 1 svěřuje do rukou kvalifikovaných subjektů podle § 390a odst. 1 IZ*“¹¹³

K tomu bych uvedla, že k podání dlužnického insolvenčního návrhu je oprávněn i dlužník, který má právní nebo ekonomické vzdělání v magisterském studijním programu, v případě právnické osoby je to osoba jednající ve jménu právnické osoby s takovýmto vzděláním. Zákonodárce tedy přidal do okruhu oprávněných osob další široké spektrum osob, které i nadále mohou mařit výkon exekučního řízení, aniž by byly za své jednání odpovědny. V neposlední řadě dodávám, že pokud zákonodárce měl v úmyslu regulovat kromě šikanózních

¹¹¹ KUBIZŇÁK, J. Šikanózní dlužnický návrh. [online] Právní prostor: 2014, Dostupné online: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/sikanozni-dluznickyy-insolvencni-navrh> (cit. 14.02.2018)

¹¹² CHALUPECKÁ, K., CZUDEK, D. Odpovědnost v insolvenčním právu. 1. vydání Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 35

¹¹³ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb. , kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 64/2017 Dz

insolvenčních návrhů věřitelů i zneužívání dlužnických insolvenčních návrhů, jejichž účelem je obcházení, zákona zejména tedy maření exekučního řízení, měl se tímto zabývat více konkrétněji a regulaci upravit i z hlediska postupu soudů nebo hlediska trestněprávní či občanskoprávní postihnutelnosti osob.

5.1.1 Řešení zneužívání insolvenčního návrhu dlužníky

Zneužitelnost insolvenčních návrhů využívaná zejména dlužníky před termínem konání dražby nemovitých věcí je pro soudního exekutora překážkou. Ne vždy se však musí jednat o samotného dlužníka, který insolvenční návrh podá. Zneužívání práva v tomto ohledu nezná meze. Dlužník může využít třetí osoby, jakožto smyšleného věřitele, který na dlužníka podá insolvenční návrh. Tento „bílý kůň“ musí však splňovat požadavky vyjmenované v § 390a IZ. Ovšem vzhledem k tomu, že zákonnou výjimku mají osoby s právním či ekonomickým vzděláním v magisterském oboru, nebude podle mého názoru náročné takovou osobu kontaktovat. Nebude ani výjimkou, kdy advokáti budou za své klienty podávat insolvenční návrhy, tak aby zabránili provedení dražby. Ovšem pro insolvenční návrhy podávané ze strany jiné osoby než dlužníka jsou použitelné instituty předběžného posouzení podle § 100a IZ nebo odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost podle § 128a IZ, navíc věřitel musí doložit potvrzení o účtované pohledávce a zaplatit zálohu ve výši 50.000,00 Kč. Všechny tyto instituty ztěžují zneužívání šikanózních insolvenčních návrhů v této oblasti, ale i přesto se dle mého názoru budou stále soudní exekutoři setkávat s insolvenčními návrhy podanými přímo dlužníkem, tak aby zabránili nařízené dražbě a to z mnoha důvodů.

Insolvenční zákon bohužel neumožňuje nezveřejňovat dlužnický insolvenční návrh. Předběžné posouzení insolvenčního návrhu ve smyslu § 100a je aplikovatelné pouze pro věřitelské insolvenční návrhy. Zároveň ani soudní exekutor nedisponuje žádným specifickým zákonným instrumentem, který by pamatoval na tyto případy. Jediným návrhem, kterým se může soudní exekutor bránit, je předběžné opatření ve smyslu § 82 odst. 2 písm. b) IZ, podle kterého může soud z důvodu hodných zvláštního zřetele omezit některý z účinků insolvenčního řízení, v tom případě však musí soudní exekutor prokázat, že se

opravdu jedná o zjevné zneužívání práva ze strany dlužníka.¹¹⁴ V řízení vedeném Krajským soudem v Brně, sp. zn. KSBR 32 INS 29156/2016, byly takovéto důvody shledány a insolvenční soud předběžným opatřením povolil soudní exekutorce vydražit nemovitost, ovšem s tím, že výtěžek ze zpeněžení bude následně použit pro účely insolvenčního řízení. Soud tyto důvody spatřoval v tom, že dlužník podal opakovaně již třetí insolvenční návrh a to těsně před termínem konání dražby.¹¹⁵ Následně však byl úpadek dlužníka osvědčen.

Pokud by zákonodárce rozšířil úpravu předběžného posouzení insolvenčního návrhu i pro dlužnické insolvenční návrhy a ve lhůtě k tomu určené zjistil od soudního exekutora, zda je například nařízená dražba, rozhodně by se tímto opatřením ztížila možnost zneužívání insolvenčních návrhů.

¹¹⁴ Důvodem jsou opakovaně podávané insolvenční návrhy před termínem konání dražby. Nelze tedy spatřovat šikanózní výkon práva v tom, kdy dlužník podá první insolvenční návrh před termínem konání dražby, viz Usnesení ze dne 10.03.2017, č.j. MSPH 96 INS 4776/2017-A-9

¹¹⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24.02.2017, č.j. 4 VSOL 177/2017-A-15 ve věci sp. zn. KSBR 32 INS 29156/2016

6 Nizozemská právní úprava insolvenčních návrhů

Základním právním předpisem, který upravuje insolvenční řízení probíhající na území Nizozemska, je Dutch Bankruptcy Act (DBA) z roku 1896 a rozeznává tři možnosti řešení úpadku – bankrot, pozdržení plateb a reorganizace.¹¹⁶ Co se týče posuzování platební neschopnosti je režim jejího posuzování podobný české právní úpravě, ale před účinností novely č. 64/2017 Sb. Za platebně neschopného se podle nizozemského insolvenčního zákona považuje osoba, která zastavila své platby.¹¹⁷ Dlužník tedy není podroben testu likvidity (cashflow test), pouze *prima facie* musí existovat skutečnost, že dlužník zastavil své platby a splňuje další podmínky pro platební neschopnost. Bankrot je přístupný jak fyzickým osobám, tak právnickým osobám a řeší se způsobem prodeje veškerého majetku a následného přerozdělení výtěžku zpeněžení mezi věřitele nebo také způsobem splátkového kalendáře, se kterým však musí souhlasit nadpoloviční většina věřitelů. Fyzickým osobám a fyzickým osobám – podnikatelům je dále poskytnuta možnost vyrovnat své dluhy prostřednictvím splátkového kalendáře (restrukturalizace dluhu), který bude dlužník splácet nejdéle po dobu tří let podle čl. 284 DBA. Tato forma je podobná našemu systému oddlužení, existuje však pro ní samostatný zákon a podmínky pro přistoupení do WSNP¹¹⁸ jsou odlišné.

Insolvenční návrh může podat jak samotný dlužník, věřitel nebo i skupina věřitelů anebo dokonce státní zástupce¹¹⁹ a to k okresnímu soudu (District court) podle sídla nebo bydliště dlužníka¹²⁰. Ovšem na věřitelský insolvenční návrh jsou kladeny větší požadavky. Ten musí obsahovat vylíčení skutečností ohledně pohledávky a jednoznačný důkaz o tom, že pohledávka nebyla uhrazena, zároveň také musí označit alespoň jednoho dalšího věřitele. Pokud insolvenční soud shledá insolvenční návrh důvodným, jmenuje insolvenčního správce (curator). Důležitý

¹¹⁶ CHORUS J., HONDIUS E., GERVER P. V. Introduction of Dutch Law. 4. vydání. Kluwer Law International, 2006, s. 220

¹¹⁷ Article 1 DBA „debtor who is in a situation where he has stopped to pay his due and demandable debts...”

¹¹⁸ Wet schuldsanering natuurlijke personen, WSPN, (Debt Restructuring Natural Persons Act)

¹¹⁹ CHORUS J., HONDIUS E., GERVER P. V. Introduction of Dutch Law. 4. vydání. Kluwer Law International, 2006, s. 220

¹²⁰ Article 2 DBA

je postup soudu podle článku 6.3 DBA, kdy při podání věřitelského insolvenčního návrhu soud provede krátké šetření, zda je dlužník v bankrotu, tedy zda je platebně neschopným a teprve až poté může vydat vyhlášku o nařízení insolvenčního řízení (Bankruptcy Order). Tento příkaz se dále okamžitě vyhlašuje v centrální evidenci zahájených insolvenčních řízeních a dále v nizozemských vládních novinách (Government Gazette). S okamžikem zahájení insolvenčního jsou dále spojeny některá opatření a účinky související s principem fixace a principem univerzality, které ovládají insolvenční řízení v Nizozemsku. Co se týče doby, která uplyne mezi podáním insolvenčního návrhu a jeho zveřejněním, není stanovena zákonem, po většinu času se však jedná o několik dní.¹²¹

Nizozemské insolvenční řízení se řídí několika principy, které jsou popsány dále. Princip fixace znamená, že dlužník je omezen v nakládání se svým majetkem a to již ode dne, kdy bylo rozhodnuto o bankrotu. Omezení působí retroaktivně do času 00:00 toho dne, v němž bylo zahájeno insolvenčního řízení podle čl. 23 DBA. Dále také od zahájení insolvenčního řízení insolvenční správce vstupuje do pozice, kdy za dlužníka právně jedná ve všech ohledech. Nizozemský insolvenční zákon má také jednu zvláštnost týkající se pracovních smluv. Podle článku 40 DBA může jak zaměstnanec dlužníka, tak insolvenční správce nebo zaměstnavatel, podat výpověď z pracovněprávního poměru zaměstnanci, s tím že výpovědní doba činí pouze 6 týdnů.

Dalším principem je princip poměrného uspokojování věřitelů, neboli *paritas creditorum*, který je základním principem i pro české insolvenční řízení a v případě jeho porušení, může být právní jednání osoby prohlášeno za neúčinné¹²² nebo by se dokonce mohlo jednat o trestný čin.¹²³ Nizozemský insolvenční zákon také předpokládá možnost prohlásit jednání dlužníka za neúčinné a neplatné podle článku 42 DBA, pokud jednání dlužníka bylo úmyslné s cílem poškodit věřitele.

¹²¹ Bankruptcy in Netherlands. TEN - the European Network. 27.02.2018. [online] Dostupné z : <http://www.ten-law.net/bankruptcy-in-the-netherlands-2/> (cit. 05.03.2018)

¹²² § 111 odst. 3 IZ v souladu s § 231 a násl. IZ.

¹²³ § 222 TZ – poškození věřitele

Důkazní břemeno pak leží na straně insolvenčního správce, který musí prokázat úmysl dlužníka.¹²⁴

Princip univerzality a princip teritoriality souvisí s mezinárodním aspektem, který se může u insolvenčního řízení objevit, a který může v zásadě ovlivnit místní příslušnost insolvenčního soudu.¹²⁵ Pravidla pro určování místní příslušnosti pro zahájení insolvenčního řízení jsou ale v rámci Evropské unie sjednocena.¹²⁶

Poté co je zveřejněna vyhláška o zahájení insolvenčního řízení, insolvenční správce přezkoumává nároky dalších věřitelů dlužníka. Ještě v této fázi má dlužník možnost domluvit se s věřiteli na „splátkovém kalendáři“, a pokud k takové domluvě nedojde, je tedy třeba jeho závazky vypořádat likvidací majetku.¹²⁷ Na tomto splátkovém kalendáři se však musí domluvit většina věřitelů, je tak pouze na jejich vůli, zda tuto možnost schválí či nikoli. Navíc ze strany dlužníka se jedná o nepovinný návrh vůči věřitelům.¹²⁸

Stav insolvence je pro právnické osoby možné také řešit reorganizací. Tento způsob řešení úpadku není v České republice obvyklý¹²⁹. V Nizozemsku však soudy přistupují k reorganizaci společnosti velice efektivně. K tomu jim například slouží institut „tichého“ insolvenčního správce, který se snaží usnadnit uzavření restrukturalizační dohody, tak aby docházelo k co nejmenší ztrátě majetku společnosti.¹³⁰ V České republice se k reorganizaci jako způsobu řešení úpadku

¹²⁴ CHORUS J., HONDIUS E., GERVER P. V. Introduction of Dutch Law, 4.vydání. Kluwer Law International, 2006, s. 221

¹²⁵ Pro změnu příslušnosti se používá termín „forum shopping“

¹²⁶ Nařízení EU ze dne 20.05.2015 č. 2015/848, o insolvenčním řízení. Dostupné online z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R0848&from=CS>

¹²⁷ CHORUS J., HONDIUS E., GERVER P. V. Introduction of Dutch Law, 4. vydání. Kluwer Law International, 2006, s. 221

¹²⁸ Bankruptcy in Netherlands. TEN - the European Network. 27.02.2018. [online] Dostupné z : <http://www.ten-law.net/bankruptcy-in-the-netherlands-2/> (cit. 05.03.2018)

¹²⁹ Podle statických údajů přístupných z portálu jusitice.cz v roce 2015 byl počet schválených reorganizací 7, v roce 2014 jich bylo schválených 5, v roce 2013 opět 7.

¹³⁰ BO XIE. Comparative Insolvency Law: The Pre-pack Approach in Corporate Rescue. 1. vydání. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2016, s. 251

přístupuje velice opatrně, a to i přestože tento způsob řešení úpadku může být výhodný jak pro věřitele, tak pro samotného dlužníka.¹³¹

6.1 Šikanózní insolvenční návrhy v Nizozemsku

Zneužívání práva je obecně upraveno v nizozemském občanském zákoníku (CC)¹³² a je definováno třemi způsoby. Osoba, které náleží nějaké právo, ho nemůže vykonávat způsobem, který by znamenal zneužívání práva (1). Právo je zneužíváno v případě, že jediným jeho účelem je poškození jiné osoby nebo sleduje jiný účel než ten, ke kterému má být primárně používáno (2) nebo zakládá rozdíl mezi zájmy, které nastanou v důsledku výkonu práva a v zájmu, které v tomto důsledku může ve skutečnosti způsobit nějakou škodu (3). Obecně také platí, že jakékoli právo nemůže předpokládat jeho samotné zneužívání. Tyto definice zneužívání práva podle čl. 13 CC jsou tak aplikovatelné pro všechna odvětví nizozemského práva. Občanský zákoník je v Nizozemsku rozdělen do 11 knih, přičemž samotné závazky jsou upraveny v knize šesté.

Jedním z případů, kdy dochází k šikanóznímu výkonu insolvenčního práva, je situace související s možností ukončení pracovního poměru po zahájení insolvenčního řízení. Ukončení pracovního poměru na území Nizozemska se totiž řídí principem preventivního přezkumu. Pokud tedy chce zaměstnavatel ukončit se svým zaměstnancem pracovní poměr, je povinen vyžádat si svolení od orgánu veřejné moci¹³³ nebo od soudu. Tento preventivní přístup je zcela odlišný od české právní úpravy, kdy je aplikován přístup následného přezkumu a teprve až poté co dojde neplatnému rozvázání pracovního poměru, má subjekt právo obrátit se na soud.

¹³¹ ŠTASTNÝ T., RAKYTOVÁ T., SEIDLOVÁ N., KHALILOVÁ N., VALENTOVÁ E-. Analýza restrukturalizace podniků v ČR. Vysoká škola ekonomická. Dostupné online z <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=eam&pdf=139.pdf>. (Cit. dne 5.3.2018)

¹³² Article 3:13 CC „Abuse of rights“

¹³³ Tímto orgán je UWV (Employee Insurance Agency), který je podřízeným orgánem Ministerstva práce a sociálních věcí. Mezi jeho činnosti patří i řešení zaměstnanosti, vyplácení podpory v nezaměstnanosti.

Nizozemský zaměstnavatel tedy může být motivován ke zneužívání insolvenčního práva, tak aby mohl co nejjednodušeji ukončit pracovní poměr se svými zaměstnanci. Článek 40 DBA totiž dává možnost zaměstnavatelům ukončit pracovní poměr se zaměstnancem s výpovědní dobou šesti týdnů v případě zahájeného insolvenčního řízení. Zneužívání insolvenčního práva k tomuto účelu deklaroval soud ve věci společnosti Digicolor¹³⁴, kdy společnost vstoupila do bankrotu z důvodu špatné finanční situace podniku. Během insolvenčního řízení společnost Digicolor požádala soud o svolení k propuštění svého zaměstnance, což soud potvrdil. Následně však do společnosti vstoupil nový společník, osoba blízká jednateli společnosti, a vlivem zaručení se za závazky společnosti Digicolor a přílivu finančních prostředků, pak společnost dále pokračovala ve svém podnikání, ovšem již bez zaměstnance, který by jinak měl samozřejmě právo na odstupné.

Ukončením pracovního poměru v průběhu insolvenčního řízení se zabýval i nizozemský soud ve věci Estro Groep.¹³⁵ Společnost Estro Groep patřila mezi velkou společnost s přibližně 380 pobočkami a 3600 zaměstnanci. V roce 2014 byl vyhlášen úpadek společnosti. Společnost Smallsteps BV po úpadku společnosti Estro Groep převzala 250 poboček a 2600 zaměstnanců s tím tedy, že 1000 zaměstnanců bylo propuštěno. Základní problém byl v tom, že odkup společnosti byl realizován tzv. formou Pre-packu,¹³⁶ nikoli formou reorganizace podle insolvenčního zákona, kdy podle nařízení EU ze dne 20.05.2015 č. 2015/848 platí, že všichni zaměstnanci i nadále pokračují v pracovní činnosti i u „nové“ společnosti po přeměně.¹³⁷ Nizozemský soud tedy položil soudnímu dvoru předběžnou otázku, zda povinný převod zaměstnanců platí i pro případ likvidace

¹³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu v Nizozemsku ze dne 28.05.2014, ECLI: NL: HR: 2004: AP0084. Dostupné online z: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2004:AP0084>

¹³⁵ Usnesení ze dne 24.02.2016, ECLI: NL: RBMNE: 2016: 954. Dostupné online z: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBMNE:2016:954>

¹³⁶ Tzv. Pre-pack se používá před zahájením insolvenčního řízení, kdy společnost připraví veškerá svá aktiva k prodeji, která jsou následně ihned zpeněžena po prohlášení bankrotu společnosti. Celý tento pre-pack proces probíhá za dozoru insolvenčního správce, který bude jmenován až se zahájením insolvenčního řízení.

¹³⁷ Article 7:670 CC: Zaměstnavatel nemůže se zaměstnancem činným v jeho podniku rozvázat pracovní smlouvu z důvodu převodu tohoto podniku ve smyslu čl. 7:662 odst. 2 písm. a)

společnosti formou tzv. Pre-packu. Obecně totiž platí, že pro Pre-pack se nepoužijí pravidla pro přeměnu společnosti (včetně pravidla automatického převodu zaměstnanců na nabyvatele), což bylo hlavní výhodou využívání této praxe (i když nebyl v zákoně nijak upraven)¹³⁸. Evropský soudní dvůr však rozhodl dne 22.07.2017, že operace Pre-pack není druhem insolvenčního řízení, a proto pro tuto operaci platí veškerá ustanovení o převodu podniku, tedy včetně ustanovení o nabývání veškerých práv a povinností souvisejících s pracovními poměry zaměstnanců.¹³⁹ I v tomto ohledu se tedy jednalo o zneužívání práva.

Ke zneužívání insolvenčního práva také dochází v případě, kdy dlužníci řeší svou finanční situaci oddlužením podle zákona o restrukturalizaci dluhu fyzických osob a fyzických osob podnikatelů (WSNP) z roku 1998. Žádost o splátkový kalendář podává dlužník k okresnímu soudu podle svého trvalého bydliště a v ní musí vylicít z jakého důvodu se nachází v takovém stavu, kdy již není schopen splácet své závazky a dále musí prokázat, že se pokusil o vzájemnou dohodu o splacení závazku se samotným věřitelem. Soud však zkoumá tuto žádost z více hledisek. Prvním z nich je, zda dlužník vůbec bude moci splácet pohledávky věřitelů z nějakého příjmu. Není sice podmínkou, aby dlužník byl pracovně zařazen¹⁴⁰, ale je nutné, aby věřitelé byli uspokojeni v co nejvyšším možném rozsahu, přičemž není stanovena minimální hranice procentuálního plnění závazku. Zároveň však není nutné, aby dlužník uhradil náklady insolvenčního správce, které vzniknou v průběhu insolvenčního řízení. Druhým hlediskem, které soud zkoumá, je poctivost záměru dlužníka. Pokud totiž soud povolí dlužníkovi splácet pohledávky podle WSNP, je po 3 letech osvobozen od úhrady dalších pohledávek. Tato skutečnost představuje především výhodu pro dlužníka, kdy pohledávka věřitele není splacena v celé výši. Třetím hlediskem, které soud zkoumá je skutečnost, zda dlužník již restrukturalizoval své dluhy podle WSNP v průběhu uplynulých 10 let. Pokud tomu tak opravdu bude, bude jeho žádost

¹³⁸ HVG Law, LLP. The end of the Dutch Pre-pack? [online] Law Alert, 18.02.2017. Dostupné online z: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-the-end-of-the-dutch-pre-pack/\\$FILE/ey-the-end-of-the-dutch-pre-pack.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-the-end-of-the-dutch-pre-pack/$FILE/ey-the-end-of-the-dutch-pre-pack.pdf) (cit. 7.3.2018)

¹³⁹ Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 22. června 2017 věci C - 126/16, ECLI:EU:C:2017:489. Dostupné online z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:62016CJ0126>

¹⁴⁰ Pokud dlužník nemá práci je povinen si podat žádost k Úřadu práce

automaticky zamítnuta. V průběhu řízení může také soud rozhodnout o přeměně způsobu řešení úpadku dlužníka, kdy na dlužníka prohlásí bankrot.¹⁴¹ K tomuto rozhodnutí může dojít, pokud dlužník neplní veškeré své závazky podle WSNP.¹⁴²

Soud však může o přeměně rozhodnout i naopak, kdy v průběhu řízení o úpadku rozhodne na žádost dlužníka o restrukturalizaci dluhů podle WSNP. Tato praxe subjektů je běžná, jelikož vyřízení žádosti o restrukturalizaci dluhů podle WSNP trvá až několik měsíců, přičemž vyřízení insolvenční návrhu a následně žádosti o přeměně se bude pohybovat okolo 4 týdnů. Subjekt tedy nejdříve sám na sebe podá insolvenční návrh, kde navrhuje, aby soud prohlásil bankrot subjektu a za pár dní požádá soud o řešení úpadku podle WSNP¹⁴³. S těmito procesními úkony také samozřejmě dochází ke zvyšování nákladů insolvenčního správce, které však nemusí být podle WSNP uhrazeny. Nejvyšší soud Nizozemska tuto praxi označil za zneužívání práva, jelikož tímto jednáním ze strany dlužníka vznikají související náklady insolvenčního správce, který se tak dostává do znevýhodněného postavení z hlediska upokojení těchto nákladů, jelikož podle zákona WSNP nemusí být dlužníkem vůbec uhrazeny.¹⁴⁴ Zneužívání práva bylo z hlediska CC spatřováno v jednání dlužníka, které směřovalo k poškození zájmů jiné osoby, tedy insolvenčního správce, kdy by z příjmů dlužníka nebyly dostatečně pokryty náklady vzniklé v insolvenčním řízení.¹⁴⁵ K tomu pouze dodávám, že dlužník splňoval veškeré předpoklady k restrukturalizaci svých dluhů.

¹⁴¹ Article 350 DBA

¹⁴² Ministry of Justice. Debt Rescheduling Natural Persons Act (Wsnp). [online] Bureau č. 07128768. Dostupné online z: <https://www.bureauwsnp.nl/binaries/content/assets/wsnp/brochures/debtreschedulingnaturalperson.sact.pdf> (cit. 19.03.2018)

¹⁴³ GUILLAUME S. Eigen aangifte faillissement: kortste route naar WSNP of misbruik van recht? [online] 19.07.2013. Dostupné online z: <http://www.wieringa-advocaten.nl/nl/weblog/2013/07/19/eigen-aangifte-faillissement-kortste-route-naar-wsnp-of-misbruik-van-recht>. (cit. 19.03.2018)

¹⁴⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Nizozemska ze dne 28.06.2013, sp. zn. ECLI:NL:HR:2013:48. Dostupné online z: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2013:48>

¹⁴⁵ HEKKELMAN W. Příspěvek. [online] Hogeman Dooijeweerd Advocaten. Dostupné online z: <https://hd-advocaten.nl/aanvraag-van-faillissement-misbruik-van-bevoegdheid>. (cit. 19.03.2018)

Podání žádosti o splátkový kalendář až po podání insolvenčního návrhu má také jeden velice důležitý důsledek. Tvoří totiž překážku pokračovat v insolvenčním řízení o prohlášení bankrotu dlužníka. Nejvyšší soud Nizozemska konstatoval zneužívání práva také v případě, kdy dochází k opakovanému podávání žádostí o restrukturalizaci dluhů podle WSNP a tím k blokaci prohlášení bankrotu dlužníka.¹⁴⁶ Pokud tedy soud při řešení úpadku dlužníka shledá jeho návrh na splátkový kalendář šikanózním, směřujícím k poškozování práv, může dále pokračovat v řízení o úpadku dlužníka. Zákon totiž nechrání práva osob, které ho zneužívají.

6.2 Srovnání s českou právní úpravou

Je samozřejmé, že zneužívání práva není doménou jen českých poměrů. Ovšem přístup k řešení situace, kdy dochází ke zneužívání insolvenčního práva, je v České republice řešen novelizacemi jednotlivých zákonů a rozšiřováním zákona o nové instituty. Zákon tak vždy reaguje na jednání subjektů, které právo zneužívají. Oproti tomu v Nizozemsku existuje obecná úprava zneužívání práva, která vymezuje způsoby zneužívání a je aplikovatelná na všechny oblasti. Toto řešení je podle mého názoru daleko více přínosnější pro soudy, které řeší vzniklé spory a mají tak možnost argumentovat obecnými ustanoveními a vztáhnout je na konkrétní situace, což je pro aplikovatelnost práva tím nejlepším řešením. Naopak v České republice může docházet k tomu, kdy soudy nemohou své argumenty opřít o konkrétní ustanovení, jelikož obsahují nějakou klauzuli, která je pro daný případ neaplikovatelná.

Co se týče konkrétních situací, kdy dochází k šikanóznímu výkonu práva, jsou v jednotlivých zemích zcela odlišné. Zatímco v České republice je insolvenční zákon zneužíván především z důvodu jeho transparentnosti, tak v Nizozemsku nemají s tímto institutem žádný problém. Nizozemský insolvenční zákon totiž nestanoví přesnou lhůtu pro zveřejnění insolvenčního návrhu. Při nápadu insolvenčního návrhu tak nizozemský soud nejdříve žádost prozkoumá a až poté insolvenční návrh zveřejní. Zpravidla to bývá do několika dnů od podání návrhu. Ovšem i tato úprava má svá úskalí a dochází ke zneužívání práva

¹⁴⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 09.06.2017, sp.zn. ECLI: NL: HR: 2017:1064. Dostupné online z: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2017:1064>

dlužníky. Jelikož lhůta pro vyřízení žádosti pro restrukturalizaci dluhů podle zákona WSNP také není stanovena a v současné době se pohybuje v řádu měsíců, je ze strany dlužníků nejdříve podán „klasický“ insolvenční návrh, který je vyřízen do několika dnů a poté je požádáno o přeměnu úpadku právě na zmíněnou restrukturalizaci. Tyto procesní kroky urychlí vyřízení věci o několik měsíců, jenže vede ke zvyšování nákladů insolvenčního řízení. Podle českého insolvenčního zákona se naopak insolvenční návrh zveřejňuje do 2 hodin od podání, a proto dochází ke zneužívání práva ve spojení zejména s touto skutečností. Zneužívání insolvenčního řízení se v Nizozemsku také objevilo ve spojitosti s možností vypovědět pracovní poměr zaměstnancům ve velice krátké době. Český insolvenční zákon takovou úpravu vůbec nezná.

Na závěr přidávám krátké srovnání délky insolvenčního řízení v Nizozemsku a v České republice. Průměrná délka trvání bankrotu v Nizozemsku je 1,1 roku¹⁴⁷, délka oddlužení podle zákona WSNP je stanovena zákonem na maximálně 3 roky. V České republice trvá konkurzní řízení přes 2 roky¹⁴⁸ a délka oddlužení je stanovena na maximálně 5 let. S tím že novela insolvenčního zákona (předpokládaná účinnost od 1.1.2019) počítá s prodloužením až na 7 let.¹⁴⁹

¹⁴⁷ SMRČKA, L., ARTLOVÁ M., SCHÖNFELD, J. Příčiny neúspěchu prosazování sanačních postupů v insolvenční realitě. [online] Politická ekonomie 61 (2), 2013, s. 194. Dostupné online z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=894.pdf> (cit. 05.03.2018)

¹⁴⁸ SCHÖNFELD J. Insolvence 2016, 10 let od vyhlášení insolvenčního zákona: přínosy a zklamání?. Příspěvek v Kongresovém sálu v Praze. Praha: 2016 [online] Dostupné online z: <http://www.vyzkuminsolvence.cz/data/files/2016-cnb/3-insolvencni-rizeni-ocekavani-realita-a-budoucnost-insolvencniho-rizeni-vysledky-vyzkumu-vse.pdf> (cit. 05.03.2018)

¹⁴⁹ Poslanecká sněmovna ČR. Vláda ČR. Důvodová zpráva k zákonu, kterým se mění insolvenční zákon č. 182/2006 Sb.. Sněmovní tisk 71/0, část 1/8

7 Závěr

Cílem této práce bylo zhodnocení nových institutů insolvenčního zákona, jejichž účelem je zabránění zneužívání práva v oblasti insolvenčních návrhů. I přestože je těchto institutů několik, vážou se především k věřitelským insolvenčním návrhům a tzv. dlužnické šikanózní insolvenční návrhy zůstaly stranou. Za významný institut v oblasti zneužívání věřitelských insolvenčních návrhů považuji především možnost předběžně posoudit insolvenční návrh bez jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku podle § 100a IZ. Jelikož je insolvenční zákon zneužíván zejména z důvodu jeho transparentnosti, je institut předběžného posouzení přesně tím ustanovením, který v insolvenční zákoně chyběl. Po nabytí účinnosti novely č. 64/2017 se tento institut stal v praxi často používaným, což svědčí o jeho účelnosti na rozdíl od úpravy tolik diskutovaného odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost. Ovšem i v případě předběžného posouzení je velice důležitá aktivní součinnost dlužníka, který musí v celkem krátké době prokázat, zda je či není platebně schopným. Dříve, než-li začneme kritizovat skutečnost, že dlužník je ten, který musí prokazovat svou solventnost, je nutné si uvědomit, že samotné podmínky úpadku jsou založeny na vyvrátitelných domněnkách, a proto musí být dlužník ten, kdo prokazuje opak.

Na rozdíl od předběžného posouzení insolvenčního návrhu je úprava dalšího *protišikanózního* institutu odmítnutí zjevně bezdůvodného insolvenčního návrhu téměř neaplikovatelná, neboť samotné prokázání toho, že opravdu došlo ke zneužití insolvenčního zákona, je velice komplikované i z toho hlediska, že zneužití musí prokazovat poškozený subjekt a prokazování úmyslu bez jasných důkazů je pro poškozeného nereálné. Navíc i soudy jsou v rozhodování o bezdůvodnosti návrhu buď velice opatrné, nebo jednání osob nepovažují za šikanózní výkon práva.¹⁵⁰ Pouze ve dvou případech nemusí poškozený subjekt dokazovat, že opravdu došlo ke zneužití práva, a to v situaci, kdy věřitel není aktivně legitimován k podání návrhu ve smyslu § 128a odst. 2 písm. a) IZ a v situaci, kdy věřitel nezaplatí povinnou zálohu ve výši 50.000,00 Kč. Jedná se však

¹⁵⁰ Viz srov. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4.10.2017, č.j. MSPH 94 INS 2006/2017-A-56, ve věci M Marketing, s.r.o., blíže v kapitole 4.3.3.

o velice úzký profil případů, který je snad jediným pozitivem úpravy odmítnutí návrhu pro zjevnou bezdůvodnost.

Z mého pohledu je dobrým krokem k omezení zneužívání insolvenčních návrhů povinná záloha na náklady insolvenčního řízení v případě insolvenčního návrhu podaného věřitelem. Jelikož do 30.06.2017 nebylo zahájení insolvenčního řízení spojené s jakýmkoli poplatkem, považuji toto opatření za účelné a do budoucna způsobilé ovlivnit rozhodnutí věřitele, zda přistoupí k podání insolvenčního návrhu nebo k podání žaloby v případě tzv. sporné pohledávky. Samozřejmě na toto rozhodnutí má vliv i spousta jiných faktorů, ale určitě je důležité ovlivňovat rozhodnutí alespoň nějakým způsobem. Na druhé straně musí věřitel v insolvenčním návrhu dokládat a popisovat mnoho skutečností ohledně pohledávky dlužníka (potvrzení o účtování o dané pohledávce, vyličení všech skutečností ohledně vzniku a zesplatnění pohledávky, potvrzení o zaplacení zálohy, označení dalších věřitelů, atd.), se kterými jsou spojeny další finanční náklady, a možná by se již dalo mluvit o byrokratické zátěži, která je kladena na věřitele dlužníků a o znemožnění přístupu k vymožení pohledávky prostřednictvím insolvenčního zákona. Možná se v budoucnu setkáme i s takovýmto názorem v rámci odborné literatury.

Pakliže zákon upravuje problematiku věřitelských insolvenčních návrhů a jejich zneužívání, měl by obsahovat i jiná ustanovení ohledně zneužívání insolvenčního práva, zejména v oblasti dlužnických insolvenčních návrhů. Jelikož je insolvenční návrh ze strany dlužníka podáván zejména před termínem konání dražby, bylo by smysluplné do § 109 IZ, kde jsou upraveny účinky insolvenčního zákona začlenit další odstavce, kterým by bylo umožněno soudním exekutorům vydražit nemovitost v případě, že by se jednalo o zjevné zneužívání insolvenčního zákona k blokaci exekučního řízení. Jiným řešením by pak mohlo být rozšíření předběžného posouzení insolvenčního návrhu i pro dlužnické insolvenční návrhy.

Další mezera práva, která by měla být řešena, spočívá v možnosti zahájit insolvenční řízení proti některým osobám, na které je delegovaná státní moc. Tyto osoby by měly patřit subjekty, pro které zákon uznává výjimku nebo alespoň stavět jiný režim při posuzování insolvenčního návrhu.

Celá problematika šikanózních insolvenčních návrhů se týká zneužívání práva. To jako takové není typické jen pro insolvenční právo, ale setkáváme se s

ním v různých oborech práva. Výše jsem nastínila, jaká konkrétní ustanovení v insolvenčním zákoně absentují, a které je třeba novelizovat. Ovšem toto řešení lze nahradit i obecnou úpravou zneužívání práva, podobně jak ho obsahuje nizozemská právní řád.¹⁵¹ Formy zneužívání práva naznačil i Z. Pulkrábek ve své knize *Zákaz zneužití práva v rozporu s jeho účelem*.¹⁵² O zneužívání práva se tedy může jednat, kdy právo poškozuje někoho jiného, nebo kdy výkon práva sleduje jiný účel, než ke kterému je určen anebo kdy zájmy osoby, která vykonává právo jsou v rozporu s účelem právní normy. Pokud by tyto formy byly vztažitelné na všechny formy zneužívání v různých oblastech práva, nemusel by zákonodárce složitě upravovat jednotlivé předpisy a neustále je tak novelizovat vždy, když někdo „vymyslí“ nový způsob, jak obcházet zákon. Novelty tak sice přijmou některá opatření proti zneužívání práva, ale vždy jsou o krok pozadu. Navíc i soudy by nebyly při rozhodování toliko vázány konstrukcemi právních norem. Pro fungování takového konceptu však musí existovat i důsledná úprava možného postihu zneužívání práva, která dle mého názoru v českém právním řádu absentuje.

Na závěr bych ráda poznamenala, že i když se zákonodárce (ač možná účelně) snaží poskytnout subjektům obranu proti zneužívání práva obecně, měl by se nejdříve zaměřit na skutečnosti, které vůbec vedou osoby ke zneužívání práva, tedy řešit příčiny, nikoli důsledky, a snažit se je co nejvíce eliminovat. Podle mého názoru je samotnou příčinou možnost zneužívat právo zcela jednoduchým a nenáročným způsobem. Příčinou může být i skutečnost související s problematikou tzv. sporné pohledávky, kdy věřitel raději podá insolvenční návrh vůči dlužníkovi, než aby se domáhal nároku soudní cestou, z důvodu rychlosti průběhu nalézacího řízení. Samozřejmě pro některé osoby může být vidina postihu odstrašujícím příkladem, ale pro některé nikoli. Také záleží o jaký postih se jedná. Z občanskoprávního hlediska se subjekt může domáhat náhrady škody, která mu byla způsobena nekalým jednáním, ale v rámci trestněprávní odpovědnosti je situace obtížnější. Trestný čin dopadající na šikanózní insolvenční návrhy není zakotven v trestním zákoníku a soudy pak používají buď trestný čin pomluvy

¹⁵¹ Article 3:13 CC

¹⁵² PULKRÁBEK, Z. *Zákaz zneužití práva v rozporu s jeho účelem*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2007, s. 106 a násl.

(§184 TrZ) nebo trestný čin vydírání (§175 TrZ). Jsme tedy v situaci, kdy se zákonodárce snaží omezit zneužívání insolvenčních návrhů, ale činí tak naprosto nekomplexně, kdy pouhá úprava insolvenčního zákona nestačí k regulaci šikanózního výkonu práva. V případě dlužnických šikanózních insolvenčních návrhů, které zejména směřují k blokaci exekučního řízení, takový postih ani neexistuje a domnívám se, že ani v budoucnu nebude zákonem upraven, jelikož by změna byla velice nepopulistickým krokem vlády. Navíc za situace, kdy počet exekučních řízení v České republice stoupá¹⁵³ a v současné době je více než 860 tisíc osob v exekuci. Alespoň je však částečně upravena forma dlužnických insolvenčních návrhů, které již může podat pouze osoba uvedená v §390a IZ.

¹⁵³ Statistiky zveřejněné neziskovou společností Otevřená společnost, o.p.s. za rok 2016. Dostupné online z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>

8 Resumé

This master's thesis entitled „Frivolous insolvency petitions“ analyses amendment of the insolvency law No. 64/2017, which came into force on 1th of July 2017 and contained a few new instruments to prevent frivolous and vexatious exercise of the right in the insolvency law and also analyses „*anti-frivolous amendment*“ No. 334/2012, which came into force on 1th of November 2012 and which main purpose was dealing with frivolous and vexatious insolvency petitions, since unfair behaviour has been established among subjects in competition, which is contrary to accepted principles of morality. These subjects used the transparency of insolvency law to harm their competitor only by the application of the insolvency petition. This transparency means that information about initiating of insolvency procedure is occurred immediately in insolvency register, which is available to everyone, so everyone can predict that the subject is insolvency, even that is not true. There was lack of legislation in this field, which could prevent the vexatious exercise of the right. The aim of this thesis is to describe and to evaluate benefits of insolvency amendments and also describing the application of these instruments in case law, which can be different from the theory.

At the first chapter I concern about the common presumptions for declaration of the state of insolvency and the resolution of the insolvency. I also describe the concept of frivolous insolvency petitions, how the right can be misused in the insolvency law and how to avoid the impact of the frivolous insolvency petitions. In the next chapter I focus on misusing of insolvency petitions by debtor, which is related to the rules of execution and insolvency proceedings. This kind of insolvency petitions is particular misused by debtor to stop an auction in execution procedure and in my view there is lack of sanction in Czech legislation for this behaviour of debtor. For the purpose of comparison Czech insolvency law with foreign legislation I add a short view of Dutch insolvency law and a way of abusing right in Dutch law. In the end of this thesis I summarize the knowledge of the issue and propose option for dealing with the misusing exercise of right *de lege ferenda*.

9 Seznam použité literatury a zdrojů

Monografie

a) česká

- WINTEROVÁ, a., MACKOVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní. Část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční. 1. vydání. Praha: Leges, 352 s. ISBN 978-80-7502-077-2
- RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, 624 s. ISBN 9788075524447
- RICHTER, T., Insolvenční právo, 1. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 207. ISBN 9788073573294
- BŘEZINOVÁ, H., Ekonomické aspekty insolvenčního zákona. 1. vydání, 2009, Praha: RNDr. Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, 129 s. ISBN 9788072731596
- KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, 1668 s. ISBN 9788075521354
- HÁSOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, 1504 s. ISBN 978-80-7400-555-8
- HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. Insolvenční řízení. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 280 s. ISBN 9788074004599
- WINTEROVÁ A., a kol. Civilní právo procesní. 6. Vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2011, 711 s. ISBN 978-80-7201-842-0
- KISLINGEROVÁ, E., RICHTER, T., SMRČKA, L. a kol. Insolvenční praxe v České republice v období 2008 – 2013. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck. 2013, s. 143. ISBN 9788074004971
- PÚRY, F. Úpadkové trestné činy v České republice. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 245 s. ISBN 9788074002939
- HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§2005-3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2046 s. ISBN 978-80-7400-287-8
- BERGELOVÁ L. Zneužívání insolvenčního řízení a obrana proti němu. UK Praha: Rigorózní práce, 2016, 162 s.

- WOLFOVÁ, J., ŠTIKA, M. Soudní exekuce, 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 336 s. ISBN 978-80-7552-427-0
- ŠTASTNÝ T., RAKYTOVÁ T., SEIDLOVÁ N., KHALILOVÁ N., VALENTOVÁ E-. Analýza restrukturalizace podniků v ČR. Vysoká škola ekonomická. Dostupné online z <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=eam&pdf=139.pdf>. (Cit. dne 5.3.2018)
- KOUHOUT, M. Obchodní právo I. Obecná část, soutěžní právo, insolvence, duševní vlastnictví. 1. vydání. Praha: Univerzita Jana Ámose Komenského Praha.2016, 157 s. ISBN 9788074521256
- CHALUPECKÁ, K., CZUDEK, D. Odpovědnost v insolvenčním právu. 1. vydání Brno: Masarykova univerzita, 2013, 108 s. ISBN 978-80-210-6567-3
- MARŠÍKOVÁ, J. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 4. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2015, 301 s. ISBN 9788073805685
- MARŠÍKOVÁ, J. Insolvenční zákon, s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy. 2. vydání, Praha: Leges, 2014, 864 s. ISBN 978-80-87576-80-9
- PULKRÁBEK, Z. Zákaz zneužití práva v rozporu s jeho účelem. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2007, 158 s. ISBN 80-86861-93-7

b) zahraniční

- CHORUS J., HONDIUS E., GERVER P. V. Introduction of Dutch Law, 4. vydání. Kluwer Law International, 2006. ISBN: 9041125078, 549 s.
- BO XIE. Comparative Insolvency Law: The Pre-pack Approach in Corporate Rescue. 1. vydání. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2016. ISBN 9781781007389, 328 s.

Odborné časopisy

a) české

- HIMMATOVÁ, H. Odmítnutí insolvenčního návrhu – jak tomu zabránit?. Bulletin advokacie. 2012, č. 9, s. 17-19
- POHL, T. Odpovědnost za škodu podle insolvenčního zákona. Bulletin advokacie. 2010, č. 7-8, s. 33-42

- PÚRY, F. Některé souvislosti insolvenčního práva s trestní odpovědností a adhezním řízením. *Trestněprávní revue*. 2017, č. 10, s. 221-229
- SOKOL, T. Mezi insolvenčním a trestním řízením. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 6, s. 34-36
- HORÁK, M. Věřitelské insolvenční návrhy po účinnosti novely od 1.7.2017. [online]. *Epravo*. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/veritelske-insolvencni-navrhy-po-ucinnosti-novely-od-172017-106165.html> (citováno dne 07.02.2018)
- ŠRÁMEK, D. Poslanec Plíšek chce zrušit povinnost účtovat o pohledávkách v rámci insolvenčního zákona. [online]. *Česká justice*, 2016. Dostupné online: <http://www.ceska-justice.cz/2016/09/poslanec-plisek-chce-zrusit-povinnost-uctovat-o-pohledavkach-v-ramci-insolvencniho-zakona/> (cit. 12.2.2018)
- KOZELKA, P. Advokát jako oprávněná osoba k potvrzení o účtování o pohledávce insolvenčním návrhovatelem. [online]. *Epravo*, 2017. Dostupné online: <https://www.epravo.cz/top/clanky/advokat-jako-opravnená-osoba-k-potvrzeni-o-uctovani-o-pohledavce-insolvencnim-navrhovatelem-106368.html> (cit. 12.02.2018)
- FECHTNER, D. Šikanózní insolvenční návrh jako trestný čin. In: *pravni prostor.cz* [online] 11.01.2016.[cit.21.02.2017]. Dostupné z: <http://www.pravni-prostor.cz/judikatura/obchodni-pravo/sikanozni-insolvencni-navrh-jako-trestny-cin>
- KUBIZŇÁK, J. Šikanózní dlužnický návrh. *Právní prostor*: 2014, Dostupné online: <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/procesni-pravo/sikanozni-dluznický-insolvencni-navrh> (cit. 14.02.2018)
- SMRČKA, L., ARTLOVÁ M., SCHÖNFELD, J. Příčiny neúspěchu prosazování sanačních postupů v insolvenční realitě. [online] *Politická ekonomie* 61 (2), 2013, 188 - 208 s.. Dostupné online z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=894.pdf> (cit. 05.03.2018)
- SCHÖNFELD J. Insolvence 2016, 10 let od vyhlášení insolvenčního zákona: přínosy a zklamání? Příspěvek v Kongresovém sálu v Praze. Praha: 2016 [online] Dostupné online z: <http://www.vyzkuminsolvence.cz/data/files/2016-cnb/3-insolvencni-rizeni-ocekavani-realita-a-budoucnost-insolvencniho-rizeni-vysledky-vyzkumu-vse.pdf> (cit. 05.03.2018)

b) zahraniční

- Bankruptcy in Netherlands. TEN - the European Network. 27.02.2018. [online] Dostupné z : <http://www.ten-law.net/bankruptcy-in-the-netherlands-2/> (cit. 05.03.2018)
- HVG Law, LLP. The end of the Dutch Pre-pack? [online] Law Alert, 18.02.2017. Dostupné online z: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-the-end-of-the-dutch-pre-pack/\\$FILE/ey-the-end-of-the-dutch-pre-pack.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-the-end-of-the-dutch-pre-pack/$FILE/ey-the-end-of-the-dutch-pre-pack.pdf) (cit. 7.3.2018)
- HEKKELMAN W. Příspěvek. [online] Hogeman Dooijeweerd Advocaten. Dostupné online z: <https://hd-advocaten.nl/aanvraag-van-faillissement-misbruik-van-bevoegdheid/>
- GUILLAUME S. Eigen aangifte faillissement: kortste route naar WSNP of misbruik van recht? [online] 19.07.2013. Dostupné online z: <http://www.wieringa-advocaten.nl/nl/weblog/2013/07/19/eigen-aangifte-faillissement-kortste-route-naar-wsnp-of-misbruik-van-recht>
- Ministry of Justice. Debt Rescheduling Natural Persons Act (Wsnp). [online] Bureau č. 07128768. Dostupné online z: <https://www.bureauwsnp.nl/binaries/content/assets/wsnp/brochures/debtreschedulingnaturalpersonsact.pdf> (cit. 19.03.2018)

Právní předpisy

a) české

- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví
- Zákon č. 586/1992 Sb. o dani z příjmu
- Zákon č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců
- Zákon č. 134/2016 Sb., o veřejných zakázkách
- Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách
- Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

- Zákona č. 353/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 190/2017 Sb., o platební neschopnosti podnikatele
- Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení

b) zahraniční

- Nařízení EU ze dne 20.05.2015 č. 2015/848, o insolvenčním řízení.
- Nizozemský insolvenční zákon (Dutch Bankruptcy Code, Faillissementswet)
- Nizozemský občanský zákoník (Dutch Civil Code, Burgerlijk Wetboek)
- Zákon o restrukturalizaci dluhu fyzických osob a fyzických osob – podnikatelů (Wet schuldsanering natuurlijke personen)

Ostatní

- Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), č. 182/2006 Dz
- Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 64/2017 Dz
- Vláda ČR. Důvodová zpráva k zákonu č. 334/2012 Sb. Sněmovní tisk 604/0, část 1/3
- Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 134/2016 Sb. o zadávání veřejných zakázek, č. 134/2016 Dz
- Vláda ČR. Důvodová zpráva k zákonu, kterým se mění insolvenční zákon č. 182/2006 Sb. Sněmovní tisk 71/0, část 1/8

Internetové zdroje

a) české

- www.beck-online.cz
- www.epravo.cz
- www.pravniprostor.cz

- www.nalus.cz
- www.isir.justice.cz
- www.psp.cz
- www.cslav.justice.cz
- www.mapaexekuci.cz

b) zahraniční

- www.uwv.nl/overuwv/english/index.aspx
- www.dutchcivillaw.com/bankruptcyact.html
- www.uitspraken.rechtspraak.nl
- www.bureauwsnp.nl
- www.eur-lex.europa.eu

Judikatura

a) česká

- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 1 VSPH 165/2008 ve věci sp.zn. KSHK 40 INS 2900/2008
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. VSPH 327/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.12.2014, sp. zn. 29 NSCR 119/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.12.2013, sp. zn. 29 NSCR 113/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 29 NSČR 1/2008-A-15 ve věci sp.zn. KSBR 37 INS 294/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. NS 29 I Cdo9/2013 ve věci sp. zn. KSBR 37 INS 398/2010
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, č.j. 1 VSPH 300/2009-A-10
- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 07.12.2017, č.j. MSPH 77 INS 22000/2017-A-7
- Řízení vedené pod sp. zn. KSPL 58 INS 8505/2017
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 1 VSPH 466/2009-A-83
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. 29 NSČR 52/2011
- Nález ÚS ze dne 13.10.2016, sp. zn. III. ÚS 1589/15
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.07.2012, sp.zn. 29 NSCR 15/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 29 ICdo 62/2014

- Usnesení ze dne 06.12.2017, č.j. KSHK 15 INS 21551/2017-A-8
- Usnesení ze dne 20.10.2017, č.j. KSHK 15 INS 19355/2017-A-2/celk.2
- Usnesení ze dne 05.12.2017, č.j. MSPH 77 INS 22000/2017-A-3
- Usnesení ze dne 22.01.2018, č. j. MSPH 91 INS 915/2018-A
- Usnesení ze dne 02.10.2017, č.j. KSBR 32 INS 17935 / 2017-A-7
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18.12.2013, sp. zn. 29 NSČR 116/2013
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, č.j. 3 VSPH 1791/2012-A-12
- Usnesení ze dne 07.12.2017, č.j. MSPH 77 INS 22000/2017-A-7
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, č.j. VSPH 850/2010-A-13
- Usnesení ze dne 25.09.2017, č.j. MSPH 96 INS 6958/2017-A-15
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, č.j. 1 VSPH 1281/2014-A-16
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci 3 VSOL 444/2012-B-34
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2012, sp. zn. 29 NSČR 15/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 4 Nd 304/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1575/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1575/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014-38
- Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. NS 32 Cdo 139/2008
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 3 Cmo 21/98
- Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 23 Cdo 1924/2012
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 2 VSOL 184/2010-A-13, ve věci KSBR 37 INS 2460/2010
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, č.j. 2 VSOL 181/20099-A-14
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, č.j. 3 VSPH 463/2010-B-113, ve věci MSPH 93 INS 1923/2008
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, č.j. 1 VSPH 1774/2012-B-18, ve věci MSPH 98 13383/2012
- Usnesení ze dne 24.06.2015, č.j. MSPH 93 INS 15606/2015-A-11
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19.7.2013, č.j. 3 VSOL 355/2013-A-19, ve věci sp. zn.. KSOS 25 INS 8199/2013
- Usnesení ze dne 10.03.2017, č.j. MSPH 96 INS 4776/2017-A-9
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24.02.2017, č.j. 4 VSOL 177/2017-A-15 ve věci sp. zn. KSBR 32 INS 29156/2016

- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4.10.2017, č.j. MSPH 94 INS 2006/2017-A-56

b) zahraniční

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu v Nizozemsku ze dne 28.05.2014, ECLI: NL: HR: 2004: AP0084. Dostupné online z: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2004:AP0084>
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Nizozemska ze dne 24.02.2016, ECLI: NL: RBMNE: 2016: 954. Dostupné online z: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBMNE:2016:954>
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Nizozemska ze dne 28.06.2013, sp. zn. ECLI:NL:HR:2013:48. Dostupné online z: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2013:48>
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Nizozemska ze dne 09.06.2017, sp.zn. ECLI: NL: HR: 2017: 1064. Dostupné online z: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2017:1064>
- Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 22. června 2017 věci C-126/16, ECLI:EU:C:2017:489. Dostupné online z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:62016CJ0126>